

Šola in narodna zavest

Ne bo več dolgo in odprla se bodo zopet šolska vrata! Z njimi pa je hkrati povezano življenjsko vprašanje našega naroda, namreč vprašanje šolstva. Narod, ki je brezbržen in neobčutljiv v tem vprašanju, je zapisan smrti.

Koroški Slovenci pa hočemo živeti!

Dobro vemo, da so na delu še zmeraj nacionalistični nestrpnosti, ki predvsem radi rovarijo na področju šolske izobrazbe. Prav tako se zavedamo dejstva, da sedanja ureditev manjšinskega šolskega vprašanja ne zadovolji ter tudi ne more zadovoljiti upravičene zahteve koroških Slovencev po dejansko pozitivni rešitvi tovrstne problematike. Slej ko prej smo namreč prepričani, da je za ozemlje z mešanim prebivalstvom najbolj demokratična šolska ureditev dvojezična šola tako za otroke slovenske narodnostne skupnosti kot za otroke večinskega naroda. Le-ta skupna vzgoja lahko prispeva k medsebojnemu spoznavanju, ki je pogoj za razvijanje in krepitev medsebojnega spoštovanja in prijateljskega sodelovanja.

Vendarle je dejstvo, da pravkar omenjene ureditve manjšinskega šolskega vprašanja pri nas na Koroškem ni. Dokler pa ne pride do take spremembe, z vso odločnostjo zahtevamo dosledno izvajanje veljavnega šolskega zakona, da bo slovenskim otrokom zagotovljena več ali manj priučitev slovenskega jezika.

Krščanska kulturna zveza ter Slovenska prosvetna zveza sta ob priložnosti s šolskim vprašanjem oziroma s prijavi za dvojezični pouk v zvezi glede šolskega vprašanja oziroma za dvojezični pouk izdali brošuro „Poslužimo se svoje pravice in možnosti“. Med drugim je zapisal spremno besedo predsednik koroškega deželnega sveta deželni poslanec Josef Guttenbrunner. Tako na primer beremo tole:

„Aber die slowenische Volksgruppe ist in Kärnten eine Minderheit. Ihren Angehörigen fällt es schon (...) allein nicht leicht, sich als Slowenen im sehr komplizierten gesellschaftlichen Zusammenleben zu behaupten. Das kennzeichnet übrigens die Lage fast jeder ethnischen Minderheit, die es irgendwo auf der Welt gibt und fordert daher auch von den Angehörigen der slowenischen Volksgruppe in Kärnten im Interesse der Behauptung ihrer ethnischen Eigenart besondere Anstrengungen, die ihnen die Angehörigen der ethnischen Mehrheit auch dann nicht abnehmen würden, wenn gewisse historisch bedingte Schwierigkeiten für das Zusammenleben der Kärntner ohne Unterschied ihrer sprachlichen Zugehörigkeit bereits ganz überwunden wären. Wer als Kärntner Slowene an der Erhaltung der Existenz seiner Volksgruppe im Lande interessiert ist, muß daher die Rechte, die den Angehörigen seiner ethnischen Gemeinschaft gegeben sind, in Anspruch nehmen, ganz abgesehen davon, ob sie ihm ausreichend erscheinen oder nicht.“

Te Guttenbrunnerjeve formulacije gotovo ne morejo docela ustrezati našim predstavam resnične rešitve šolskega vprašanja. Prezrejo na primer dejanski narodnostni položaj južnokoroške družbe. Južno-koroška realnost vsekakor ne pozna enakopravnosti slovenske nacionalne skupnosti; koroški Slovenci nimamo ISTIH možnosti ter prednosti razvijanja svoje lastne narodne biti. O tej trditvi pričča dokazov še in še. Dejstvo samo, da Avstrija ni pripravljena docela izpolniti določil državne pogodbe ter da predstavlja člen 7 samo elementarne pravice slovenske oziroma hrvaške manjšine, govori dovolj razumljivo govorico.

Kljub temu pa Guttenbrunner v neki meri le zadene v črno. Naša naloga je predvsem dnevna borba za naše pravice; nadalje se moramo brez kompromisa potegovati za do-

Nočejo poznati pravih krivcev!

Prejšnji petek (20. 8. 1971) zjutraj so opazili ljudje v velikovškem okraju, predvsem pa v okolici Klopinskega jezera, kašipote, katerim so manjkali nemški napis; le-ti so bili namreč prepleškani z rjavo-črno oziroma rdečo barvo. Na cestah so ležali letaki, podpisani od „Gibanja za socialno in nacionalno osvoboditev“ ter tiskani v 4 jezikih: v slovenščini, angleščini, holandsščini ter nemščini. Akcija sama je bila namenjena predvsem tujcem, katerim naj bi se predočila resnična narodnostna slika Koroške oziroma dejansko zapostavljenje naše narodnostne skupine na raznih področjih koroškega družbenega življenja. Tako so npr. slovenski letaki zagovarjali to akcijo takole:

„Prispodoba vsestranskega zatiranja koroških Slovencev in obenem del splošne dis-

Način praznovanja 50-letnice plebiscita je zaostrel narodnostni položaj na Koroškem. Prišlo je na dan v veliki meri obstoječe nacistično mišljenje gotovih koroških krogov; pokazale so se velenemške tendence, ki še močno usmerjajo družbeno-politični kurz koroške dežele; kot narodne heroje, je počastila oficialna Koroška tiste, katerih cilj je bil in je likvidacija koroških Slovencev.

Reakcija ni izostala. Čez noč so se pojavili dvojezični napisi, ki so jih zopet hitro odstranili. Medtem ko je koroška policija na hektičen način iskala storilce, so se tovrstne akcije v zadnjem letu večkrat ponovile. Zadnja akcija pa je bila v tem, da so premazali kašipote in trosili letake, v katerih so opozorili tuje na nezadovoljivo stanje manjšine na Koroškem.

Koroški politiki in časopisje so označili tiste, ki so to storili, kot ekstremiste in povzročitelje nemira. Ostro obsojajo tiste Slovence, ki so na ta nenavaden način pokazali koroško resničnost. Nobeden od merodajnih kritikov pa ni razglabljal o globljih vzrokih tega razvoja. Zato želimo pribiti tole:

kriminacije je dejstvo, da so na vsem južnem Koroškem še vedno vsi uradni napisi samo nemški, čeprav državna pogodba že 16 let izrecno predvideva dvojezične. (...) Glede krajevnih napisov zahtevamo dvojezičnost na vsem področju, za katero je uradno avstrijsko ljudsko štetje iz leta 1910 ugotovilo avtohtono naseljene Slovence. Ne bomo se več trudili s šablonami, da oblasti-zatiralci takoj za nami spet izbrišejo komaj ustvarjeno dvojezičnost. Dokler zvezni in deželni organi ne poskrbijo za dvojezične napise na celotnem dvojezičnem ozemlju, bomo mi skrbeli za to, da tudi nemških napisov ne bo več.“ (Opozarjamo, da lahko berete nemški tekst letaka na 5. strani! Naslov se glasi: „An die Sommergäste in Kärnten.“)

Resnica je, da so bili koroški Slovenci in njih zastopniki vsa leta po podpisu avstrijske državne pogodbe ter tudi že prej pripravljani za miren način reševanja manjšinskega vprašanja. Prav tako pa je tudi resnica, da so po tej poti bore malo dosegli. Obljube s strani oficialne Koroške oziroma Avstrije so se kaj kmalu izkazale kot puhle fraze. Zato pa tem bolj podpirata raznarodovanje slovenske manjšine na Koroškem in s tem intencije nemških nacionalističnih krogov. Po vsem tem se danes čudijo zgoraj imenovanim akcijam ter pomčejo tovrstne aktiviste in Heimatdienst, čigar namen je narodna smrt koroških Slovencev, v isti ekstremistični koš. Ne zavedajo pa se, da so tega razvoja KRIVI SAMI, zato, ker zasledujejo neodkrito ter sovražno politiko do koroških Slovencev. Kako bi bilo drugače možno, da še do danes niso izpolnili člena 7 državne pogodbe, ki vsebuje samo elementarne pravice v Avstriji živčih manjšin.

Kje leži krivda, je torej jasno. Namreč tam, kjer jo merodajne politične osebe ne iščejo — PRI NJIH SAMIH!

Svetovno časopisje reagira na Nixonove ukrepe

Nixonovi ukrepi glede dolarja so naleteli v širši svetovni javnosti na močan odmev. Na široko zasnovani komentarji so prevladovali tako v časopisju kot tudi v televizijskih oziroma radijskih oddajah. Ob vsem tem je predvsem zanimivo, kako neki so na zgoraj imenovane Nixonove ukrepe reagirali komentatorji znanih evropskih, pa tudi severnoameriških časopisov. Vsekakor dobiš vtis, da si je pretežna večina avtorjev teh komentarjev v enem edina: dolar je v krizi, zato je potrebna učinkovita reforma celotnega ameriškega valutnega sistema. Na vprašanje, kakšne posledice bodo le-ti ukrepi imeli, pa se odgovori raznih komentatorjev močno razlikujejo.

sledno izvajanje zakonov, ki nam več ali manj zagotavljajo narodnostni obstoj. Ne dajmo se pohoditi od včerajšnjih herojev današnjega svojevrstnega koroškega patriotizma! Nismo namreč črvi, ki ga pohodi vsaka nekoliko večja rjava golazen... Ali: ponosni na svojo lastno življenjsko voljo, na trdo odporiško kožo proti stremljenju gotovih „patriotov“ po likvidaciji naše narodnostne skupine — to bo hkrati tudi oblikovalo našo lastno narodno ter življenjsko zavest. Z drugimi besedami: Prijavili bomo naše šolarje k dvojezičnemu pouku in jim s tem hkrati odprli pot v bogati življenjski svet svojega lastnega naroda!

V naslednjih odstavkih prinašamo odlomek iz komentarjev, ki so jih prinesli svetovni časniki.

Ameriški časopis „The New York Times“ piše med drugim tole: Dokaz, da je načrt ZDA za zaustavljanje domače inflacije uspešen, bo mnogo prispeval, da se bo v tujini povrnilo zaupanje v dolar. Toda celo hiter napredek pri ustavljanju domače inflacije ne bo dovolj za ponovno ravnotežje v ameriškem mednarodnem plačilnem položaju, če dolar ne bo ponovno utrjen z ustreznim tečajem v odnosu na druge valute. Osnovna odločitev v mednarodni ekonomski politiki, s katero se zdaj sooča Nixonova administracija, je, ali sprejeti protekcionistično trgovinsko politiko, da bi ameriške proizvajalce zaščitili pred tujo konkurenco ali pa si prizadevati za ponovno vskladitev tečajev, kar bi ameriškim proizvajalcem omogočilo enakopravno tekmovalje s poslovnimi krogi v tujini. Druga pot je seveda mnogo bolj sprejemljiva, ker pušča odprta vrata za tisto vrsto liberalne trgovinske politike, ki je po drugi svetovni vojni znatno razširila zunanjo trgovino.

Zanimivi so predvsem tudi odmevi iz vzhodnih držav. Kako sodi npr. o Nixonovem ukrepu varšavski „Trybuna Ludu“?

„Trybuna Ludu“ piše: Ukrepi, ki jih je napovedal predsednik Nixon so povzročili nenavaden nemir po vsem svetu. Čeprav so zahodnoevropski finančni krogi že nekaj ča-

IZ VSEBINE:

Večje ugodnosti malih občin ali zapostavljanje?	stran 2
V Velikovcu tulijo čudni duhovi	stran 3
Janko Oitzl: Iz mojih spominov	stran 4
Danci v Nemčiji obiskali Koroško	stran 4
Past in zakonitost potujčevanja	stran 5
Adamovo drevo	stran 7

sa poudarjali, da je treba sprejeti energične ukrepe za okrepitev vse bolj majavega položaja dolarja, ni nihče pričakoval tako drastičnih in obsežnih ukrepov. Na splošno prevladuje mnenje, da napovedani ukrepi lahko povzročijo veliko gospodarsko škodo zahodni Evropi in Japonski, da pa bodo v bistvu vendarle neučinkoviti in ne bodo prinesli ozdravljenja mednarodnemu valutnemu sistemu, ki se opira na dolar. Poudarjajo, da je Nixon z enostranskimi odločitvami praktično razbil povojni valutno-finančni sistem kapitalističnega sveta.

Zanimivi so tudi komentarji s strani Zahodne Nemčije. Dejstvo je namreč, da je Zahodna Nemčija v ozkem gospodarskem stiku z Ameriko ter da potemtakem nova Nixonova gospodarska politika ne more biti brez kakih posledic za zvezno republiko Nemčijo. Znani nemški dnevnik „Frankfurter Allgemeine“ je s tem v zvezi zapisal tole:

Program predsednika Nixona, ki je bil objavljen v noči v ponedeljek, ne bo prišel v gospodarsko zgodovino ZDA kot „slavna stran“. To pomeni, da bo najmočnejša gospodarska sila sveta ponovno zapadla v nacionalizem in protekcionizem. Dolar je svojo funkcijo vodilne valute v zahodnem valutnem sistemu vsaj začasno izgubil. Nixonova odločitev je čisto nasprotje Kennedyjeve politike zmanjšanja carin. Spet se je zgodilo, da je ameriški predsednik zavrtel kolo nazaj... Nixon je sprejel odločitev, ki je usmerjena na ameriške nacionalne interese, ne da bi se poprej pogovoril s partnerji. Morda ima sedanja kriza vendarle pozitiven učinek v novem svetovnem sistemu tečajev in s tem boljša in trdnjša razmerja na monetarnem področju.

„Die Welt“ pride glede tega vprašanja prav tako do zanimivega zaključka: Obsežen paket ukrepov predsednika Nixona predstavlja radikalen razkol z dosedanja gospodarsko politiko Nixonove administracije. Toda odmev njegovih ukrepov v kongresu, med gospodarskimi strokovnjaki in v industriji je v glavnem ugoden. S tem je odvzel demokratskim izzivalcem glavno volivno geslo, potem ko jim je bil odvzet vietnamski argument, s katerim so hoteli nastopiti naslednje leto. Ta njegova poteza pa pomeni veliko tveganje. Gre mu za to, da bi z novo gospodarsko politiko uspel, ker je od nje odvisen njegov obstanek ali padec. V ZDA se je torej začela doba „svete sebičnosti“.

Preostane samo še vprašanje: kaj pravi k temu oficialna Evropa?

Konec večnemu čakanju!

V noči od 22. na 23. avgust 1971 so neznani aktivisti v nekaterih hrvaških občinah na Gradiščanskem dodali nemškim krajevnim napisom tudi hrvaške. Spoznali so, da samo prositi ter večno čakanje na „izpolnitev“ člena 7 ne rodi nobenih sadov, brez katerih ni in ne more biti dejanske enakopravnosti ter resničnega narodnostnega miru! Kdaj neki bo to spoznanje končno le prodrlo tudi do merodajnih avstrijskih vladnih krogov?

Politično okno v svet

BEOGRAD: Vest, da namerava Brežnjev obiskati Jugoslavijo, je sprejela svetovna javnost z veliko pozornostjo. Kakor vedo dobro informirani krogi poročati, bo prišlo do predvidenega srečanja med Titom ter generalnim sekretarjem sovjetske KP po vsej verjetnosti 25. ali 27. septembra t. l. Obisk sam se bo osredotočil med najvišjima predstavnikoma prizadetih dežel.

Omembe vredno je dejstvo, da gre v tem primeru za prvo srečanje zgoraj imenovanih državnikov po sovjetski okupaciji Češke leta 1968; le-to pa so Jugoslavi ostro kritizirali. Nadalje želi Jugoslavija Brežnjevov obisk edinole osredotočiti na razgovore, medtem ko želi generalni sekretar sovjetske KP med drugim tudi obiskati podjetja.

Zanimivo je tudi, da piše časopis iz Budimpešte „Magyar Hirlap“ o protisovjetski osi Bukarešta-Beograd-Tirana. Beograd tovrstno pisarjenje ostro zavrača; v tem namreč vidi Beograd skrit pritisk Sovjetske zveze na neodvisno politiko komunističnih držav. Nadalje piše „Magyar Hirlap“, da bo obiskal kitajski premier Ču-en-laj Bukarešto, Tirano ter Beograd. S tem v zvezi poročajo iz Beograda, da je jugoslovanski zunanji minister Tepavac ob svojem obisku v Pekingu povabil delegacijo kitajske vlade v Beogradu. Ali o podrobnih razgovorih, kot npr.: kdo bo zastopal kitajsko delegacijo, začasno ni ter ne more biti ne duha ne sluha — argumentira Beograd.

*

ZDA: Združene države Amerike so pripravljene sprejeti večje število v Rusiji živčih Židov, vlada je mnenja, da ne zahteva tovrsten postopek posebne zakonodaje. V kongresu so stavili vprašanje ali bi bilo mogoče 30.000 sovjetskim Židom izdati posebne vizume. Zastopnik ministra za parlamentne zadeve David Alshire je odgovoril na to vprašanje, češ da ima pravosodni minister (Justizminister) možnost, ugoditi tej želji. Pri tem je ugotovil, da so na ta način pomagali tudi leta 1956 Madžarom, začasno pa celi vrsti kubanskih beguncev. Vrhu tega je ameriški pravosodni minister Mitchel željo po posebnih vizumih za sovjetske Žide odločno zagovarjal.

Zanimivo je ob vsem tem politično ozadje. Le-ti, ki so izrazili zgoraj imenovano željo, menijo, da bodo po tej poti Židom pomagali. Bajje stoji Sovjetska zveza zmeraj pod pritiskom s strani arabskih držav, češ da nudi Židom preveč možnosti za emigracijo v Izrael.

*

BLIŽNJI VZHOD: Sadat trobi, da bo kaj kmalu prišlo do novega spopada med Izraelci in Arabci, ako se Izrael ne bo umaknil iz od 1967. l. naprej zasedenega ozemlja. Ako se moraš spoprijazniti s tovrstnimi izjavami egiptovskega predsednika el Sadata, se avtomatično spomniš histričnega vojnega kričanja njegovega predhodnika Nasserja. Pri tem se ne sme spregledati, da je ravno Nasserjevo vojno kričanje v veliki meri vzrok sedemdnevni arabsko-izraelski vojni (1967).

Ali v resnici el Sadat sploh ne želi spopada z Izraelci. Očividno se hoče Sadat potom zgoraj imenovanih izjav izogniti notranjemu pritisku na njegovo politiko; arabske države so namreč konfrontirane z raznimi notranjimi težavami, ki so hkrati predvsem izraz nezadovoljstva nad el Sadatovim političnim kurzom. Tako skuša el Sadat dati vsakemu letu svojevrsten pomen: leto 1971 pojmuje kot leto „politične odločitve“, leto 1972 naj bi služilo „pripravljanju za odločilen vojaški korak“, nato pa naj bi sledila „svetovna vojna“. El Sadatov namen je, tako zadovoljiti svoje državljanske ovčice kot tudi rešiti svojo lastno kožo. Ali isto je hotel doseči njegov predhodnik Nasser, pa se je moral dejansko spoprijazniti z vojaškim porazom, ki ga je doživel junija 1967!

*

BERLIN: Leto in pol so trajali razgovori med poslaniški štirih velesil o Berlinu. 23. avgusta t. l. so prišli do po vsej verjetnosti pozitivnega zaključka. Zastopnik Sovjetske zveze Abrasimov je vsekar izjavil: „Zadeva je perfektna!“

Ljudsko štetje tudi v Italiji

Realnih možnosti za pravično štetje manjšine ni

Letos se bo v Italiji odigral tretji povojni popis prebivalstva. Priprave same trajajo že skoraj leto dni. Termin za tovrstno štetje pa je mesec oktober in sicer bodo v glavnem popisovali družine — z vsemi njihovimi člani, nadalje stanovanja in hiše, gospodarstva in industrijske obrate, delovna mesta itd.

Delo samo je zelo obsežno; do 30. novembra bodo morali občinski uradi sporočiti vsedravnimi statistični ustanovi dobljene podatke. Ali Italijani oziroma odgovorni za popis italijanskega prebivalstva v bodo skušali svoje delo olajšati — s tem, da se nameravajo poslužiti elektronskih računalnikov.

Za nas koroške Slovence je predvsem zanimivo vprašanje: kako bo potekalo štetje Slovencev? Pri tem si je treba predvsem predočiti tole:

Dejstvo je, da so se leta 1961, ko se je odigral drugi povojni popis italijanskega prebivalstva, organizacije in stranke, katerih namen je med drugim boj za enakopravnost italijanskih Slovencev, odločno uprle poskusu štetja prebivalstva po narodnosti; uradno so tovrsten poizkus imenovali štetje po »uporabnem jeziku«. Odklonilno stališče so organizacije in stranke utemeljile z ugotovitvijo, da je nemogoče in krivično štetje narodnostnih skupin, dokler le-te ne uživajo enakopravnosti in ustrezne

zaščite svojih pravic, dokler se še dogaja diskriminacija in dokler poteka nasilna asimilacija slovenskega prebivalstva. Poudarile so, da bo vsak popis v takem položaju prikazal le skrčeno podobo resničnega števila te manjšine, KI JE ŽE ZATO, KER JE MANJŠINA — NEENAKOPRAVNA. Zato predstavniki slovenske narodnostne skupnosti niso priznali rezultatov zadnjih ljudskih štetij glede vprašanja po »uporabnem jeziku«, medtem ko v Gorici ter Benaški Sloveniji tovrstnega vprašanja sploh ni bilo! In tudi letos niso pripravljene priznati rezultatov glede vprašanja po narodnostni pripadnosti!

Dejansko res ne moreš drugače ukrepati. Dejstvo namreč, da realnih možnosti za pravično štetje manjšine sploh ne more biti, ker pač manjšina kot taka ne more biti enakopravna, ne dopušča nikakršnega številskega ugotavljanja narodnostnih skupin. Narodnostna skupina, ki zavzema pozicijo manjšine, tiči več ali manj v defenzivi (obrambi). Tem intenzivnejše ter vestnejše bi se moral večinski narod potegovati oziroma boriti za enakopravnost dotične narodnostne skupine — manjšine. Krogi pa, ki zmeraj vedo trobiti o neki praktičirani enakopravnosti, kaj radi zbujaajo svojevrstne gnilebe oziroma pseudoenakopravnosti; le-to pa nikomur ne koristi, še manj pa nam zamejskim Slovencem!

Belfast gori! Cele hišne četrti se spremenijo v pepel ter razvaline; vse to zopet povzroči ogromno materialno škodo. Svetovna javnost se sicer razburja. Govori oziroma piše o srednjeveškem postopanju s strani katoličanov kot tudi protestantov. Toda: zakaj ne iščejo naši vsemogočni kritiki (kritihasti?) globljih vzrokov tega prepira? Zakaj niso pripravljene spoznati, da predstavljajo severnoirski katoličani manjšino, ki

jo iz dneva v dan zapostavljajo tako protestantska večina v deželi kakor tudi Angleži sami.

Zmeraj znova opazamo, kako se v naši —

oj, kako — civilizirani Evropi manjšine oziroma sploh SLABOTNI zapostavljajo. Hitlerjev „Herrenvolk“ ima pač tudi v letu 1971 svojo dejansko veljavnost...

Občinski odbornik Florijan Oraže (Sele) za vzame stališče k združevanju občin:

Večje ugodnosti malih občin ali zapostavljanje?

Po današnjem finančnem stanju občin in mest na Koroškem in v Avstriji, prevladujejo v veliki meri rdeče bilančne številke. Torej ima vsaka občina več potrebščin kakor pa donosov, mislim, da tega tudi združitve manjših občin v večje ne bo spremenilo. Dejstvo je, da se bodo upravni stroški znižali, ne dovoljuje preziranja vseh drugih posledic. Že upravni stroški se bodo takorekoč prihranili na račun tistih, ki so bolj oddaljeni od centra, kajti vozni stroški in čas posameznika bodo presegali prihranjene upravne stroške. Torej ni na mestu trditev, da bodo občine, ki bodo ostale samostojne, ostale revnejše kot druge. Seveda občina kot taka ne bo postala bogatejša, ampak občani, katerim se bo občina lahko natančneje posvečala, ker bo poznala probleme in težave občanov. Ali pa se bo tu spremenil prvoten smisel občin, da ne bodo več občine za občane, ampak občani za občino. Da pristojne oblasti prezirajo negativne posledice teh združitve, mi ni dobro razumljivo. Učiti bi jih morala dejstva velikih mest, kjer narašča zločinstvo in se pojavljajo predmetni ubožni oddelki, tako imenovani slams.

Stališča drugih — odlomki, citati...

„Vielleicht hält sich das Märchen, Nordirlands schwellender und immer wieder aufbrechender Konflikt sei mit der Fixierung auf überholte religiöse Probleme zu erklären, manchenorts deshalb so hartnäckig am Leben, weil es dort eine verwandte Saite zum Schwingen bringt. Aber es handelt sich um ein Mißverständnis. Unser Konflikt hat einen sehr harten nationalen und ökonomischen Kern.

Der Mitteleuropäer hält die Iren für gewalttätige Hitzköpfe. Das sind wir auch, aber wir sind keine gewalttätigen Hitzköpfe als die Menschen vieler anderer Regionen, in denen jahrhundertlange Unterdrückung nicht in der Lage war, den Stolz der Unterlegenen zu brechen und ihre Freiheitssehnsucht auszutilgen. Auch in Irland erreichte man damit das Gegenteil dessen, was man erreichen wollte: Das Gefühl der irischen Identität, nennen sie es Nationalismus, und damit zwangsläufig das Rebellentum, wurde um so hartnäckiger tradiert.

Die Menschen haben ein sehr schlechtes Gefühl für Qualen, die sie anderen zugefügt haben, und ein sehr gutes für jene, die sie selbst erlitten. Sie (=österreicher — op. ured.) müssen das wissen, denn auch in ihrem Land haben sich Dinge ereignet, die den einen historisch und endgültig vergangen erscheinen, während sie für die anderen erst gestern geschahen: Die jüngsten Opfer der Gaskammern hätten jetzt gerade erst ihr Studium hinter sich...

Darum haben die meisten Briten kaum zur Kenntnis genommen, daß die britische Kolonialpolitik in Irland wesentliche Elemente der Hitlerschen Besatzungspolitik in Polen vorwegnahm: Wie in Polen wurde die intellektuelle Führungsschicht systematisch vernichtet. Lange war der Besitz irischer Handschriften bei Todesstrafe verboten, Vermittlung höherer Bildung bei Todesstrafe verboten, es gab Zeiten, in denen auf den Kopf eines toten irischen Priesters ein Preis ausgesetzt war...

(Odlomek iz „Pisma iz Irske“; to pismo prinaša „Die Furche“ dne 21. avgusta 1971).

mi in dvajsetimi leti in koliko jih govori še danes. Tako točno nas štejejo!

*

Občina Sele bo po izdani brošuri o združitvi občin zaenkrat ostala samostojna. Dosegla je 10 od 15 močnih točk. Navedeni vzrok, da ostane občina samostojna, pa je ta, ker smatrajo občino Sele za strjeno slovensko ozemlje ter prebivalce po večini za Slovence. Da nazaduje prebivalstvo, pa ni krivda posameznika, ampak pristojnih uradov, ker do sedaj še niso zgradili v Sele ceste, ki bi bila prevozna ob vsakem vremenu, posebno pa pozimi. Takorekoč so delavci, ki so zaposleni v Borovljah in Celovcu, prisiljeni, da se naselijo v Borovljah ali pa v Celovcu. Medtem ko vedo za vsakega posameznika, kako govori, pa ne vedo, koliko delavcev se dnevno vozi z osebnimi ali javnimi prevoznimi sredstvi na delo izven občine. Sicer cesto razširjujejo in izboljšujejo, toda tako počasi, da se, ko bo cesta dograjena, ne bo vozil po njej noben delavec. Pripeti se, da je deželna cesta včasih slabša kot privatne poti. To naj ne bo samo kritika na dotičen urad, ampak obenem tudi prošnja za čim prejšnjo zgotovitev ceste Borovlje—Sele.

Tudi občina bi se morala v večji meri zanimati za tiste, ki se hočejo nastaniti v domači občini in jih zainteresirati z raznimi subvencijami. Selska občina ima velike možnosti izgraditve za tujski promet, tako da bi bilo pomagano vsakemu posamezniku, predvsem pa občini sami. Na tem mestu bi še zanikal trditve, ki prihajajo iz tako imenovanih široko nazornih slov. vrst, da občina Sele ni ostala samostojna zaradi Slovencev, ki tod prebivajo. Celotno deželno poslanec je izjavil, da so tu napravili izjemo samo zaradi slovenskega prebivalstva. Sedaj si pa sami lahko presodite, kaj bi bilo bolje, ostati samostojna občina ali pa priključitev k Borovljah. Torej bodimo zavedni in ne prepustimo se ideologiji, ki nam je odvzela in prikrajšala pravice, ne samo na šolskem področju, temveč tudi na drugih področjih.

„Pri Gospe Sveti straši . . .“

Glavni odbor bivšega Ciril-Metodijskega društva v Ljubljani je v študijskodokumentacijski komisiji izdajal ciklostirano glasilo „Gradivo“. Duša, glavni sodelavec tega „Gradiva“ je bil pokojni profesor zgodovine na ljubljanski bogoslovni fakulteti in njen letošnji dekan dr. Maks Miklavčič († 19. julija).

V tem „Gradivu“ je v XIII. letniku, v št. 4 (julij 1967) ljubljanski cerkveni zgodovinar objavil pomemben članek: Problem slovenske državne samostojnosti in Cerkve v 8. in 9. stoletju. Ta članek je bil posvečen 1200-letnici slovenskega pokristjanjenja in 1100-letnici prihoda sv. bratov Cirila in Metoda med Slovence in njuni veliki zasluge, „kar je slovenska beseda prvič dosegla svoje častno in pravično mesto v cerkvenem bogoslužju“. Naglašajo, da nas obojni slavnostni spomin vodi nazaj v velike spremembe, ki smo jih Slovenci doživljali v 8. in 9. stoletju in ki po svoje odločajo v naših življenjskih pogojih še danes. Ti problemi pa da zanimajo ne le nas, ki smo neposredno prizadeti, ampak tudi ostale Slovence in še posebno naše nemške sosedje. „Ti sosedje skušajo nas in našo preteklost deloma pravilno ocenjevati (npr. regensburški škof dr. Rudolf Graber), deloma pa so ostali zagovorniki nemškega nasilja, ki je nekaj oviralo svobodo in naraven razvoj tako slovenske državnosti kakor tudi slovenske cerkvenosti. Medtem ko na Dunaju (kardinal dr. Franz König) in v Nemčiji na splošno prevladuje pravilnejši pogled na preteklost in sedanost, pa v naši neposredni bližini na Koroškem, in zlasti pri Gospe Sveti (sedežu prve škofije za Slovence), še vedno straši ali celo gospodari nam sovražno razpoloženje, ki noče priznati naših zgodovinskih pridobitev in ne pravice sedanjih slovenskih vernikov v cerkvi in ne pravic slovenskih staršev, da se njihovi otroci uče verskih resnic v materinem jeziku. Pristranski, v nemške teze zaljubljeni „zgodovinarji“ so se prvega zborovanja (za slovensko zgodovino na I. mednarodnem kongresu v Salzburgu 1963) udeležili (Hugo Hantsch je bil celo v predsedstvu, prof. Franc Zagiba pa generalni tajnik) in so morali vsaj deloma korigirati svoje nazore, najbolj zagrizeni koroški „zgodovinarji“ pa so ostali rajši doma in rovarijo prikrito ali javno proti objektivni zgodovinski resnici. Ti „znanstveniki“ mnogo pišejo in objavljajo celo zgodovinske virov, seveda primerno „očiščene“ takih podatkov, ki govorijo ugodno za Slovence (gl. npr. tri knjige virov za zgodovino župnij na Koroškem — Erläuterungen zum Histori-

schen Atlas, izšle v Celovcu 1956—1958, v katerih je Walter Fresacher poskusil zabrisati vsak vtis, da so na južnem Koroškem bile kje ali so še slovenske župnije). Njihovi nazori prodirajo v svet, čeprav jim naši slovenski zgodovinarji (zlasti v reviji Zgodovinski časopis) na miren in stvaren način skušajo zapirati „zmagovito pot“. Na žalost segajo po teh publikacijah (Erläuterungen) tudi slovenski duhovniki in tuji znanstveniki in se po tistih „dognanjih“ ravna. K sreči je slovenski dekan Štefan Singer iz Kaple ob Dravi še pred vojno obdelal zgodovino slovenskih župnij na spodnjem Koroškem ter (v letih 1934—38) objavil dragoceno gradivo v knjigah „Kultur und Geschichte“ za posamezne dekanije v Rožu in Podjuni in tako vsaj delno preprečil varljivi vtis Fresacherjeve podobe (naših župnij). Po vojni je na Koroškem publicist Franc Erjavec dobil dostop do arhivalnih virov, ki jih drugi za Slovence niso pravično izrabili, in je objavil mnogo podatkov, ki so za nas izredno dragoceni. (Objavil je deset zvezkov z naslovom Koroški Slovenci.)

O razdobju, ko sta nastopila sv. Ciril in Metod, smo po zaslugi univ. prof. dr. Fr. Grivca († 1963) primeroma dobro poučeni. Tisto, kar je Grivec kot teološko in filozofsko usmerjeni raziskovalec v zgodovinskem ozadju skoraj nujno moral prezeti, je postavilo v pravo razmerje delo naših zgodovinarjev Ljudmila Hauptmana, Milka Kosa in Boga Grafenauerja.

Dobrodošel bi nam bil ponoven strokovno zanesljiv obračun izsledkov, ki zadevajo stanje in razvoj na cerkvenem področju v omenjenih stoletjih (8. in 9. stoletje).

Potrudljivo nam je poskusil predočiti predstavo o usodi cerkvenega življenja v 9. stoletju dr. Metod Turnšek, večletni profesor zgodovine in slovenščine na srednji šoli v Trstu, v svojem bogato ilustriranem delu „Zvezdi našega neba“ (Celovec 1966). Ta knjiga nam je dostopna, le da premalo se-

gamo po njej. Prav nam bo prišel najprej Turnškov dramski scenarij, kjer je mnogo motivov sposobnih, da predramijo našo slovensko in versko zavest. Našo pozornost pa zasluži tudi drugi del z naslovom: Žitje blagovestnikov Konstantina in Metoda, zgodovinska slika solunskih bratov (. . .), ki ji je Turnšek dodal prevod važnega predavanja kardinala Hermenegilda Pellegrinettiija o katehezi sv. Cirila (. . .). Ta Turnškova zgodovinska slika se ugodno loči od običajnega podajanja te snovi v tem, da jo podaja v širokem okviru in v povezavi z vlogo bizantinske državne in cerkvene politike. Podoba je zelo realna in prepričljiva, saj je avtor uporabil in navedel bogato literaturo o bizantinski državi (. . .).

Turnšek podaja zgodovinsko podobo tudi v sklopu z usodo slovenske karantanske in panonske države, kar je delu na splošno v velik prid. Take, prav nazorne obravnave o podobni usodi Karantanije in Kocljeve države v Spodnji Panoniji v naši slovenski zgodovini doslej (razen Grafenauerjeve) še nismo imeli in smo zanjo Turnšku hvaležni.

Naša sodba o državi in Cerkvi med Slovinci v 8. in 9. stoletju se opira na nespodbitna trdna zgodovinska dejstva.

Koroški zgodovinarji, zlasti župnik Mucher pri Gospe Sveti, vzdržujejo nam nasprotno trditve. Še letos je v pismu (z dne 17. maja 1967), ki ga je poslal kanoniku prof. Glinšku, zapisal, da je proglašanje Gospe Svete za najstarejšo slovensko božjo pot „pačenje (zgodovinskih) dejstev in hkrati predrznost“. Naše romanje h Gospe Sveti bi zanj pomenilo „zgrešeno in smešno nacionalistično agitacijo“. Slovensko romanje da bi imelo namene, ki nimajo nič opravka z vero in ga zato morajo Korošci „kot zlorabo krščanstva zavračati“. Sevč župnik Mucher v istem pismu osramoti tudi nadškofa sv. Metoda in napade prof. dr. Grivca, ker je razgalil zločinstvo Metodovega nasprotnika Vihinga.

Ker segajo vprašanja o slovenski Karantaniji in Spodnji Panoniji iz 8. in 9. stoletja še neposredno v naš čas, je zato potrebno, da jih vedno znova obravnavamo.“

(Turnškovo knjigo „Zvezdi našega neba“ vam nudi Mohorjeva knjigarna v Celovcu.)

MALIKOVANJE IN »EVROPSKA OBČINA«:

V Velikovcu tulijo čudni duhovi

Pretekli teden je gostovalo na Koroškem 2. graško cestno gledališče. Gostovali so po vseh večjih krajih Koroške, kjer so uprizorili razna moderna dela, ki naj bi predvsem dala povod za razmišljanje in diskusijo o situaciji današnjega človeka in konzumni družbi. Posebej za koroško turnejo pa so

napisali in inscenirali odrsko delo o koroškem obrambnem boju — »Abwehrkampfstück«. Medtem ko so odigrali predstave po vseh drugih krajih Koroške brez posebnih pripetljivajev, je v »občini Evrope«, v Velikovcu prišlo skoraj do dejanske konfrontacije.

Prireditelji so bili namreč tako »nesramni«, da so si izbrali za oder tempel Velikovčanov — trg, kjer je postavljen spomenik padlim vojakom. Privreditev je tekla šele deset minut, ko se je neko velikovško-evropsko srce opogumilo ter z megafonom hotelo pregnati umetnike. Ostale patriotske velikovške duše pa so ko ovce za pastirjem prav tako evropsko tulile v rog. Kar je prisililo prireditelje, da so prekinili predstavo ter se pol ure pustili psovati, nakar so velikovški Evropejci, videč, da so zmagali v tem »Abwehrkampfu«, le nekam treznejše diskutirali o pomenu tradicije in častitve junakov.

Spominjan se, kako se je godilo pred dvema leti našim prosvetašem, ko so v »občini Evrope« igrali Martina Krpana. Deževalo je protestov, letakov ter smrdljivih bomb. Vsiljuje se mi vprašanje: Kdo je podelil Velikovcu naslov evropske občine? Če so si ga podelili sami, je to seveda nekaj drugega. Vsekakor pa še kar odgovarja logiki, da kar človek oziroma mesto nima po dejanjih, to naj ima po besedah in po naslovu. Za velikodušne Velikovčane pa je dovolj Evrope tista modra tablica z iz samih zvezd spletenim krogom. So pač z malim zadovoljni.

Doslej sem tudi mislil, da je Evropa civilizirana. Slovenske krvi žejni Velikovčani pa na spominskem trgu padlim junakom, iz katerih so napravili malike, se duhovno pačijo ob nagrobnih napisih (»Sie kamen wie die Raben und stahlen . . .«), se izživljajo ob govorih o domovinski zvestobi ter ko petelin nosijo svoje binglajoče kolajne in se vedno znova pripravljajo za nov pohod »Nationalslowenen«. Culukafski in indijanski kult v civiliziranem mestu Evrope? Če ne velenemški . . .

Znanstveno o slovenščini

Učbenik, „Temelji slovenščine“, delo prof. dr. Jana Petra, je Karlova univerza v Pragi uvrstila med svoja najnovejša skripta

Položaj slovenistike v okviru slavističnih študij na Karlovi univerzi ni tako trden, kakor bi želeli vsi tisti, ki vidijo v tradiciji slovensko-čeških kulturnih stikov neovrgljivo, tudi v današnji dobi veljavno pot h kulturnemu zbliževanju.

Spis Temelji slovenščine, ki ga je dr. Peter pripravil za mlade slaviste, pričuje o njegovi slovenistični razgledanosti in izpolnjuje občutno vrzel v češki slavistični literaturi. Čehi so leta 1912 dobili prvi praktični učbenik slovenščine, delo Slovenca J. Skrbniška: leta 1921 je izšel v predelani izdaji. Dr. Jana Petra „Základy slovinštiny“ so prvi znanstveno obdelan spis o slovenščini v češkem jeziku, če ne štejemo sem priložnostnih člankov in razprav; v bistvu je to zgodovina našega jezika in z njo združena, dovolj sistematična obravnava osnovnih značilnosti našega knjižnega jezika. Zato smemo z zadostnim pozdravit dr. Petrov spis in bi samo želeli, da bi kdaj izšel v nekoliko predelani, tudi širšemu kulturnemu krogu dostopni izdaji, ki bi se uvrstila med znanstveno-literarne temelje kulturnega zbliževanja med Čehi in Slovenci.

Pisec v uvodu karakterizira geografski in zgodovinski položaj Slovencev, nato pa prihaja k lingvistično utemeljeni razlagi formiranja slovenskega jezika in v zvezi z njim slovenske etnične celote. Tretje poglavje se na kratko zaustavlja pred vprašanjem slovenščine v odnosu do južnoslovanskih jezikov. Skoraj dvajset strani zavzema poglavje „Karakteristika slovenščine“, ki se potem razširja in pogloblja v „Narečno razčlenjenost slovenskega jezika“. Posebno obsežno in temeljito je dr. Peter obdelal zgodovino knjižne slovenščine od Trubarja do najnovejših pojavov.

Ob koncu dvanajst strani slovenskih tekstov; le-ti upotevajo predvsem konverzijski jezik, dialoge, pregovore in le malo tudi literarne tekste (Prešeren, Fr. Levstik, A. Breznik, F. Bezlaj). Knjigo zaključuje bibliografski pregled, ki zadostno upošteva predvsem slovenske in češke virov.

Že ta informativni pregled dr. Petrovega učbenika „Základy slovinštiny“ kaže, da so češki slušatelji slovenistike na Karlovi univerzi dobili pripomoček, ki so ga pogrešali in ki utegne samo razširiti zanimanje za naš jezik in njegovo književnost, tisto, ki kljub vsemu leto za letom vstopa z novimi prevodi v češki kulturni krog.

Koncert APZ „Tone Tomšič“ na Triglavu

Akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ praznuje letos svojo 25-letnico! V okviru proslav 25-letnice zbor sta se akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ ter njegov dirigent Marko Munih odločila za nevsakdanjo akcijo: v nedeljo, 22. avgusta, so mladi pevci priredili koncert in sicer na vrhu Triglava. Pri izpeljavi tega programa je sodelovala Planinska zveza Slovenije. Sorazmerno lepo število poslušalcev je vedelo na primeren način honorirati to edinstveno pevsko prireditve.

Zgoraj omenjeni pevski zbor ter njegov dirigent Marko Munih so nam Korošcem dobro znani. Že večkrat smo imeli priložnost prisluhniti prijetnemu petju Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane. Izvajanje pesmi „Oče naš“ nam je predvsem dobro v spominu.

„Tone Tomšič“ pa se je že tudi predstavil nemški koroški javnosti. Tako je med drugim sodeloval pri srečanju Slovenije, Furlanije ter Koroške v Celovcu in sicer v okviru Alpe-Jadran-tedna. Občinstvo je z navdušenim aplavzom priznalo umetniško ravan Akademskega zbora ter s tem hkrati priznalo visoko kvaliteto naše domače pevske kulture!

PERSONALIJE

Profesor Otto Hans Böhm, nekdanji direktor celovškega mestnega gledališča, je podaljšal svojo pogodbo kot intendant deželnega gledališča Detmold do leta 1974.

Jean-Luc Godard se bo vrnil h „komercialnemu filmu“. S proračunom 1,2 milijonov dolarjev namerava ustvariti filmsko komedijo.

NA POBUDO DRUŠTVA SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV:

Udeležili se bomo študijskih dni v Dragi

Šesti študijski dnevi v Dragi pri Trstu, ki jih prireja Društvo slovenskih izobražencev, bodo letos v soboto, 4., in nedeljo, 5. septembra 1971. Študijski dnevi v Dragi imajo predvsem namen resničnega dialoga med raznimi nazori ter gledanji. Razpravlja se predvsem o vprašanih glede slovenske narodnostne skupnosti, pri čemer predstavljajo važen objekt razprave zamejski Slovenci.

Vendar so se prireditelji letošnjih študijskih dni v Dragi predvsem osredotočili na vprašanja, povezana z matično domovino; pretežno se bodo referenti bavili z ustavnimi spremembami v Jugoslaviji; sodelovali bodo ugledni predavatelji tako iz Slovenije kot tudi iz zdomstva. Spored sam izgleda takole:

SOBOTA, 4. septembra:

Ob 16. uri: Začetek in pozdrav, nato predavanje „Zdomska Slovenija“ (dr. Jože Velikonja, prof. na univerzi v Seattlu Washington — ZDA) ter „Perspektive slovenske narodne skupnosti v zamejstvu“ (Dr. Drago Štoka, deželni svetovalec). Nato sledi diskusija.

NEDELJA, 5. septembra:

Ob 8.30: Nedeljska maša z nagovorom dr. Vilka Fajdige, univ. profesor slovenske teološke fakultete v Ljubljani.

Ob 10. uri: „Psihologija raznarodovanja in narodnega zatiranja“ (dr. Jurij Zalokar, primarij psihiatrične bolnišnice v Begunjah na Gorenjskem). Diskusija.

Ob 11.20: „Ustavne spremembe v Jugoslaviji na področju njene družbeno-politične ureditve“ (dr. Gorazd Kušej, univ. prof. v Ljubljani ter član Slovenske akademije znanosti in umetnosti).

Ob 13. uri: Kosilo.

Ob 15.30: „Politično-ekonomski položaj Slovenije po novi ustavi“ (dr. Vladimir Murko, univ. profesor v Ljubljani).

Ob 17. uri: „Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji“ (dr. Ludvik Vrtačič, štipendist švicarskega nacionalnega sklada za znanstveno raziskovanje, Fribourg — Švica). Diskusija.

PONEDELJEK, 6. septembra:

Izlet v tržaško okolico (če bo zanj zadosti udeležencev!)

Kot vidimo, je tokrat program precej zanimiv, ker obravnava aktualna vprašanja. Čeprav ni med predavatelji uvrščen nekdo, ki bi med drugim govoril specialno o naši problematiki, se bomo kljub temu udeležili 6. študijskih dni v Dragi. Konec koncev so zgoraj imenovane teme tudi za nas povsem primerne važnosti ter se bomo potemtakem v čim zadovoljivejšem številu odzvali povabilu naših zamejskih bratov!

Ob robu povedano

OB OBISKU DANCEV SE JE OPAZILO...

Doživeli so povsod prisrčen sprejem. Govorjenje o koroški gostoljubnosti torej ni fraza.

Prireditelju ni le dolžnost, ampak tudi srčna potreba, da se po tej poti zahvali vsem, ki so prispevali k uspešnemu poteku tega študijskega potovanja. V prvi vrsti velja ta zahvala g. Štefanu Sienčniku, ki nas je vse te dni za več kot kulantno ceno vozil s svojim avtobusom po „Koroškem, po Kranjskem“ ter nam pokazal mnogo tega, kar ve samo izkušen šofer. Nadalje velja zahvala Slovenskemu šolskemu društvu, ki je omogočilo bivanje v njenem dijaškem domu. Zahvalili bi se tudi g. dvornemu svétniku dr. Jošku Tischlerju za gostoljuben sprejem in nagovor, nadalje g. rektorju Kopeinigu, ravnatelju mons. dr. Hornböcku, Narodnemu svetu ter njegovemu predsedniku dr. Vosporniku, Zvezi slovenskih organizacij ter njegovemu predsedniku dr. Fr. Zwitteru, č. s. Gabriji Lienhard, ekonomskemu svétniku M. Kumru, A. Gregoriču, dr. L. Sienčniku, g. deželnemu poslancu Ogris, Zvezi slovenskih zadrug ter predsedniku dr. M. Zwitteru ter selskemu župniku A. Vautiju.

*

Zelo drastično se nam je predočila finančna situacija naših društev: Danska manjšina dobi OFICIALNO podporo z danske strani v znesku, da nas je še sanjati strah. Povedal bom kljub temu: 140 (v besedah: stoštirideset) milijonov letno. Toda v Nemčiji se nihče ne razburja; nasprotno, veseli so, da s tem denarjem podpirajo industrijo v obmejnih krajih.

Quo vadis, Carinthia toleranta?

*

Spoznali smo tudi, da gosposvetki župnik Mucher še dolgo ni na vrhu svoje »znanstvene kariere«. O tem pričajo njegove vratolomne teorije o dveh valih slovenizacije v Labutski dolini. Pravi, da tega še nihče pred njim ni raziskoval ter da je to še pravi zgodovinski novum. (Ne samo zanj, tudi za nas!)

*

Kako je pravil Slomšek: „Kdor svojega materinega jezika ne spoštuje...“ Vsekakor bi bilo to študijsko potovanje Dancev tudi za marsikaterega od dijakinj in dijakov Slovenske gimnazije zelo poučljivo kako dosledno so uporabljali pri pogovoru svoj materin jezik. In: vedeli so, zakaj govore v materinščini, medtem ko se pri nas pravi: „Weils anfochar is...“

Danska manjšina v Nemčiji obiskala koroške Slovence

Na povabilo predsednika mladinske komisije FUEV Filipa Warascha, je bivala na študijskem potovanju pri koroških Slovencih skupina mladih Dancev iz Flensburga, naj-severnejšega mesta Zvezne republike Nemčije. Skozi deset dni so imeli priliko seznaniti se z našimi problemi, z načinom našega življenja.

Svoje bivališče so imeli vse te dni v dijaškem domu SŠD v Celovcu. Prvi večer je dvorni svetnik dr. Tischler skiciral na kratko celotno manjšinsko problematiko. Potem ko so se prvi dan površno seznanili s Celovcem, jih je naslednji dan peljal Sienčnikov avtobus, ki ga je vozil g. Sienčnik osebno, na Krnski grad, kjer so zvedeli, da so se prej knezi ustoličevali v slovenščini. Na našo posebno prošnjo je pri Gospe Sveti spregovoril tamkajšnji župnik Mucher o svojih vratolomnih teorijah, med katerimi je posebne omembe vredna tista v dveh valih slovenizacije (!). Vojvodski prestol, Št. Vid ob Glini, Visoka Ojstrovica, Djekše, ter občina Evrope Velikovec so bile naslednje postojanke, preden smo dospeli v dom duhovnih vaj v Tinjah, kjer nas je pogostil rektor g. Jože Kopeinig. V kratkem nagovoru je orisal vprašanje verouka v materinem jeziku.

Naslednji dan jih je vodila pot v Rož. V Podgorjah je spregovoril ravn. mons. Hornböck o Mohorjevi družbi ter o njenem poslanstvu med koroškimi Slovenci. Po ohladitvi v Baškem jezeru smo se peljali v Bistrico na Zilji, kjer smo imeli drastično priliko, seznaniti se z mentaliteto naših ljudi, ki z vsakim, ki ga ne poznajo, le nemško spregovorijo. Šele, ko trdovratno govoriš slovensko, se tudi domačin upa. Večerjali smo pri Prangarju, kamor nas je povabil

JANKO OITZL:

Iz mojih spominov

Te dni je obhajal petindevetdesetletnico svojega rojstva Janko Oitzl, doma na Polani pri Bistrici v Rožu. Ob tem redkem jubileju se kot gratulant pridruži tudi naš list, saj je bil g. Oitzl vsa leta eden najbolj marljivih dopisnikov domačih vesti; zlasti pa je vedno spet izkopal zanimive dogodke iz svoje bogate spominke zakladnice. Res je občudovanja vredno, kako si je mož, kateremu življenje ničesar ni prizaneslo, ohranil tako živ spomin prav v visoko starost.

Pred nedavnim nam je poslal daljši spisek o plebiscitnih dogodkih, kakor jih je on neposredno doživel. Ob priložnosti njegovega življenjskega jubileja bo NT v naslednjih številkah objavil odlomke iz spominov Janka Oitzla, da na ta način skuša počastiti moža, ki tudi v najhujših časih ni klonil, ki je vedno ohranil zvestobo do svojega naroda in je to zvestobo posredoval tudi svojim potomcem.

Po razpadu avstroogrške monarhije so dobile vse občine na slovenskem ozemlju iz Celovca velike letake; vem samo, da se je glasil naslov „An die deutsche Bevölkerung Kärntens“. Več mi ni znano, ker občina ni hotela dati letakov na svetlo. Kljub temu so podeželani zvedeli, da je občina v posesti letakov, kar je povzročilo med ljudstvom veliko zmedo. Zasedujem že nad 50 let proslavljanje plebiscita, ali do danes še noben časopis ni omenil tega lepaka.

V tistem času so dobile nekega dne orožniške postaje od deželnega žandarmerijskega poveljstva — poveljnik je bil neki polkovnik, rodom Čeh — tole povelje: „In nächster Zeit werden jugoslawische Truppen den slowenischen Teil Kärntens besetzen. Keinen Widerstand leisten, sondern die Gendarmen deutscher Nationalität ziehen sich auf den nächsten, von den Jugoslawen nicht besetzten Posten zurück.“ V mojem oddelku je bil samo en Nемец, ki se je od nas takoj poslovil, drugi orožnik pa je bil doma iz bližine Kranja ter se kar s fronte vrnil domov.

Seveda sem bil v skrbeh, kako bo z uradovanjem v slovenščini, ko pa sem se lahko učil v šoli samo dve leti slovenščine. Imeli pa smo kljub slabim razmeram doma naročene mohorjeve knjige, ki sem jih v šolskem času zelo rad prebiral. Po končani šoli sem služboval kot mizarski vajenec v Beljaku, nato tri leta s trebuchom za kruhom v

predsednik NskS dr. Reginald Vospornik, ki jim je orisal Narodni svet, njegove naloge ter težave, ki so predvsem finančnega značaja.

Ne bi bilo prav, če v teku našega obiska ne bi pogledali tudi v našo matično državo. Tako nas je g. Sienčnik vozil preko Ljubelja na Brezje, kjer smo si ogledali romarsko svetišče. Naslednja postaja so bile Begunje, zgovorna priča Hitlerjeve pogubne veleniške ideje. Idilično Blejsko jezero je bilo prav primerno za kratek skok v vodo. Potem ko smo v Kranju še malo nakupovali, smo se čez Jezersko vrnili nazaj na Koroško. V škocijanskem farnem domu nas je še pogostila z večerjo s. Gabrijele.

Obisk slovenskih ustanov v Celovcu, katerim smo posvetili naslednji delovni dan, nam je jasno pričal, v katerih razmerah morajo životartiti naše politične in kulturne organizacije, predvsem desnice, ter naši dijaški domovi.

Poučljiv je bil tudi ogled Mohorjeve tiskarne, katero nam je razkazal njen tehnični vodja g. Hanzej Isopp.

V prostorih SPZ so nas sprejeli predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, predsednik SPZ Hanzi Weiss ter tajnik Andrej Kokot. Dr. Zwitter je orisal ZSO ter njene naloge. Po živahni diskusiji o problemu koroških Slovencev nas je dr. Zwitter povabil na kosilo h König-u, kjer smo še dalje razpravljali. Navzoč je bil tudi Franci Zwitter ml., ki nas je seznanil z namenom Kladiava.

O obisku Dancev je zvedel tudi poslevo-deči župan Pliberka, ekonomski svétnik Mirko Kumer, ki nas je sprejel na mestnem uradu ob navzočnosti občinskega svetnika Domeja. Po ogledu prostorov smo se nemško,

tujini, tri leta pri vojaki ter nazadnje sem bil sprejet med orožnike; tako do leta 1918 nisem več bral kake slovenske knjige; samo včasih sem dobil v roke časnik „Mir“ ter „Štajerca“, ki je bruhal precej žvepla. Seveda smo bili takrat vsi nastavljeni pod nadzorstvom „Deutscher Volksrat“ in pripetilo se je večkrat, da je bil nastavljenec, ki se je pokazal kot Slovenec, takoj premeščen v kak nemški kot ali pa so ga nasilno upokojili. Ista usoda je doletela okrajnega stražnega mojstra Lederja iz Podgorij, ki je

dansko in slovensko vnesli v knjigo gostov, nakar nas je povabil g. Kumer na kosilo, kjer se je razvila živahna debata o industrializaciji južne Koroške ter o komunalnih problemih. Nadaljna pot nas je vodila k „Jue-ni“, kjer nas je gostoljubno sprejel A. Gregorič. Tja je prišlo tudi nekaj slovenskih študentov, ki tam delajo na socioekonomski študiji o prebivalstvu. V Dobri vasi pa smo bili gostje dr. Luka Sienčnika. Le-ta nam je nudil zanimiv pogled, kako so Slovenci dejansko zapostavljeni pri vseh deželnih uradih, če se za take priznavajo.

Deželni poslanec Hanzi Ogris nam je naslednji dan govoril o socialistični stranki Avstrije, o njegovem delu v deželnem zboru ter o neefektivnosti njegovega mandata. V hotelu Korotan nas je sprejel predsednik Zveze slovenskih zadrug, dr. Mirt Zwitter. Skiciral nam je slovenske zadruge, njih zgodovino ter permanentne težave z oblastmi.

Zadnji celi dan, ki nam je bil na razpolago, smo porabili zato, da smo se odpeljali v Sele. Najprej smo se ustavili v Kotu, nakar smo se odpravili na Šajdo, ki nam je nudila krasen razgled. Selski župnik pa nas je povabil na kosilo, nakar nam je pokazal novo cerkev ter spomenik trinajstih Selanov, ki so umrli za svobodo Avstrije, ki pa nimajo lastne ulice v Celovcu, kakor jih imajo dvomljivi „patrioti“.

Pred odhodom gostov so dobili še kratek vtis o delovanju Gibanja za narodno in socialno osvoboditev.

Ob slovesu pa se je reklo: Na svidenje! Naj to ne bi bil edini obisk, pa tudi Slovenci naj bi kdaj prišli k Dancem v Nemčijo! Marsikaj bi se lahko naučili. —sf—

LIBUČE:

(Smrt stopa v naše vrste)

Zopet je neizprosno kruta smrt zasekala globoko rano v skupnost narodno in versko zavedne družine, Kolenikove v Šmarjeti nad Pliberkom. A nič manj globoko rano v naše narodno telo.

Ni bilo treba krute človeške pesti, ne jeze ali lahkomišelnosti živinčeta, ne, traktor, stroj brez srca je ugonobil mlado, žrtev in načrtov polno življenje kmeta — očeta, Lojza Kolenika.

Dne 9. avgusta smo ga položili v grob pod šmarješko cerkvico, za katero je do zadnjega vzdihla kot cerkovnik zgledno in požrtvovalno skrbel, kar so pričala njegova dela in je potrdil pliberški g. župnik v nagrobnem govoru.

Hudo, težavno je življenje in delo gorjanca. Poleg težkega dela mu je vedno skrb in nevarnost za petami. Traktor mu delo sicer olajša, a ga terja tudi v nezgode na poteh, rebrih in klancih. Tako je v kratki dobi trak-

bil že mlad upokojen in po plebiscitu preživel svoja zadnja leta v Slovenskih goricah.

Po vojni je nastala samostojna jugoslovenska država Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS). Slovenski vojaki, ki so bili vzgojeni v starem avstrijskem duhu in sicer z mržnjo do Srbov, so bili siti dolgotrajne vojne ter brez upora zasedli južnokoroško ozemlje. Seveda niso imeli bogve kako primerne opreme za vojskovanje; to so Nemci, ki so imeli na razpolago mnogo več vojnega materiala, takoj spoznali ter organizirali protinapad. In tako je prišlo sčasoma do bojev; Koroščem so se pridružili tudi vojaki iz drugih predelov Avstrije, predvsem pa Tirolske.

Pri nas na Bistrici je bilo vse mirno; tukajšnji „Abwehrkempferji“, ki jih je bilo malo, so se pridružili onim v Področici. Proti koncu septembra je „grmelo“ v območju Št. Jakoba ter na Humberku. Orožniki se seveda bojev nismo udeležili; skrbeli smo samo za red in mir. Vseh skupaj nas je bilo 5 orožnikov: 2 iz Slovenije, 2 pomožna orožnika (Anton Smeičnik, po domače Čvešplar iz Borovelj in puškar Gustl Smolej iz Podljubelja) ter moja malenkost. Nismo imeli namena, da bi nas ujeli „Volkswehrovci“. Potemtakem nam ni preostalo nič drugega kakor pobegniti čez sedlo Medvedjak na Javornik. Dasiravno je močno deževalo, smo se takoj podali proti Rutam ter dospeli vsi zmoceni 8. januarja 1919 k pd. Šurku, znani slovenski hiši. Mož je bil zelo vljuden ter med drugim imel v oskrbi tamkajšnjo cerkvičo in marsikateri duhovnik je našel v njegovem domu prenočišče. Po našem prihodu je takoj zakuril peč, da smo si lahko posušili obleko. Gospodar hiše je tudi povedal, da je pribežal iz Žrelca duhovnik dr. Janko

(Nadaljevanje na 8. strani)

tor spravil pod rušo tri naše gorjance, kmete.

Lojz Kolenik je redil in vzgajal 7 otrok po najboljšem, zglednem pravilniku. Trdno smo prepričani, da je bila njegova beseda, zgled in lik moža, očeta, tako močan, da bo vsa družina krenila na tisto lepo pot, ki jo je prehodil Lojz, oče, kot otrok, mladostnik, mož in faran in družabnik: od doma na njivo, v sosedsko skupnost, do šmarješke in farne cerkve — hodil je z odprtim srcem, z moško besedo, ki je izpovedala ljubezen in zvestobo do vsega, kar je našega, domačega in božjega, z dobro voljo do dela na domačem in narodnem polju.

Dobri Lojz, kot v življenju, tako ostaneš ves naš v lepem bratskem spominu! Naj ti sveti večna luč!

*

V Libučah pa smo polagali v grobove naše drage:

24. junija Kristino Pogačnik, Drakslerjevo babico iz Zg. Libuč v starosti 87. let.

1. julija Heleno Pokrznik iz Zg. Libuč, stara 90 let.

4. julija je bila pokopana 79-letna Frančiška Kolman iz Borovja.

24. julija pa Marija Črežovnik, pripeljana iz graške bolnice, 64 let.

Po hudi nezgodi je v celovski bolnici umrla 20 mesecev stara hčerkica Rozvita Pustnik iz Spodnjih Libuč. Pokopana je bila 17. avgusta. Veliko število otrok je nežno gomilo posulo s cvetjem, a vsi pogrebci smo čutili bolečino staršev, da so morali tako žlahten, nežen cvet mladega življenja darovati kot seme božji njeni.

18. avgusta je sv. Andrej sprejel v senco svoje cerkve mater Heleno Medved iz Borovja, 75 let.

Dragi rajni, počivajte v Bogu.

SELE

(Silno neurje)

Grozna nevihta z gromom, strelo in nalivi v ponedeljek, 16. avgusta, popoldne je napravila tudi pri nas mnogo škode. Na Šajdi je padala toča, nalivi so na enem mestu spodjedli asfaltirano cesto. Voda je vdrla v Žvizgejev hlev. Bližnji gasilci so prihiteli na pomoč z motorno brizgalko, ki je pa sčasoma zamašena z goščo odpovedala in je morala priti na pomoč še požarna bramba iz selske vasi.

V Homelišah je Jagovcu neurje poškodovalo cesto, z Obirja dol pa je gruč zasul okoli dva hektarja površine mladega in starejšega gozda. Na Setičah je strela ubila okoli 20 ovac.

Telefonski vod je nekje na Bajtišah pretrgal nanj padlo drevo, da smo bili dva dni brez zveze.

Ko pa mine taka nevihta, se pa tem bolj veselimo lepega sončnega vremena.

An die Sommergäste in Kärnten

Weil sie nun bald nach Hause zurückkehren, wollen wir ihnen noch einen letzten Eindruck vermitteln. Sie sollen nicht im Glauben heimfahren, Kärnten sei eine Oase des Friedens. Kärnten ist ein Land der permanenten Unterdrückung und des Vertragsbruches gegenüber der slowenischen Bevölkerung, die seit 1400 Jahren in diesem Gebiet lebt und arbeitet. Diese Unterdrückung äußert sich sowohl auf dem sozial-ökonomischen als auch auf dem sprachlich-kulturellen Gebiet: Südkärnten ist wirtschaftlich benachteiligt, Niederlassungen von Industrieunternehmen werden verhindert, Pendler und Abwanderung haben die größten Ausmaße in Südkärnten. Die Bezirke werden minderheitsfeindlich eingeteilt, die Gemeindegemeinschaften sind auf Majorisierung der Slowenen ausgerichtet, Pflicht- und Berufsschulfragen sind ungelöst, es gibt keine amtliche Zweisprachigkeit, keine zweisprachigen topographischen Aufschriften, ungenügende Kulturzuwendungen usw.

Der Sieg über den Naziimperialismus war vor allem in Kärnten — wie auch in Deutschland — nur militärisch, seine Ideen haben die Niederlage überlebt, weil ja auch das System überlebt hat, das den Imperialismus hervorruft. So krochen die deutschnationalen und nazifaschistischen Ratten bald wieder aus ihren Löchern, und als Österreich den Staatsvertrag 1955 in der Tasche hatte, begannen sie sich zu organisieren (Kärntner Heimatdienst). Die vor 30 Jahren dem gesamten slowenischen Volk zugeordnete nationale Liquidierung wird heute mit anderen Mitteln und Methoden unter Duldung und Mitarbeit von Bundes- und Landesorganen mit aller Konsequenz betrieben. Mitschuldig an diesem Zustand ist auch der verantwortungslose politische Opportunismus der bürgerlich-konservativen Volkspartei (angeblich christlich orientiert) und der sozialdemokratischen Partei (angeblich sozialistisch orientiert), deren „Weitblick“ höchstens bis zu den nächsten Wahlen reicht.

Ein Symbol der allgemeinen Unterdrückung der Kärntner Slowenen und zugleich ein Teilproblem sind die im gesamten slow. und zweisprachigen Südkärnten nur einsprachigen deutschen amtlichen Aufschriften (Ortstafeln, Wegweiser usw.), obwohl der Staatsvertrag ausdrücklich zweisprachige Aufschriften vorsieht und zusichert. Deswegen haben wir uns heute wieder den Wegweisern und Ortstafeln gewidmet. Wir for-

dem zweisprachige Aufschriften auf dem gesamten Territorium Südkärntens, wo die amtliche österr. Volkszählung von 1910 autochton siedelnde Slowenen feststellt.

Österreich ist in der Südtirolfrage mit Maximalforderungen aufgetreten und überwacht sorgsam die Durchführung des sogenannten Südtirolpakets. Den die Südkärntner Frage betreffenden Artikel 7 des Staatsvertrages 1955 aber, der der slowenischen Bevölkerung sowieso nur Minimalrechte zu-

sichert, hat Österreich bis heute nicht erfüllt. Die freche Verlogenheit und Scheinheiligkeit der österreichischen und Kärntner Politiker ist in Europa ohne Beispiel.

Wir kämpfen für ein menschenwürdiges Leben, das aber ist ohne volle soziale und nationale Freiheit nicht möglich.

ZMAGALI BOMO!

Die slowenische Bewegung für soziale und nationale Befreiung

Gibanje za socialno in nacionalno osvoboditev

Celovec/Klagenfurt, im August 1971

RAZPIS

Kmetijska šola v Podravljah, ki je z odlokom ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo dne 22. 4. 1971 dobila pravico javnosti,

razpisuje

vpis učencev v prvi in drugi letnik za šolsko leto 1971/72.

Pogoji za vpis:

1. V prvi letnik se lahko vpišejo učenci, ki so stari 16 let in so zaključili obvezno šolanje.
2. V drugi letnik se sprejmejo učenci, ki so uspešno zaključili prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali kake druge kmetijske strokovne šole.

Šola prične s poukom 3. novembra 1971.

Prošnje za sprejem je treba nasloviti do najpoznejše 30. septembra 1971 na naslov: Kmetijska šola Podravlje, 9241 Förderlach-Podravlje.

Prošnjam za vpis v prvi letnik je treba priložiti zaključno spričevalo ljudske šole ali glavne šole odnosno poklicne šole (Berufsschule), v kolikor so prosilci tako šolo obiskovali.

Z uspešno zaključeno kmetijsko strokovno šolo (landwirtschaftliche Fachschule) izpolnijo učenci hkrati obveznosti glede obiska poklicne šole.

Vsa ostala pojasnila dobite pri ravnateljstvu kmetijske šole v Podravljah ali na sedežih Slovenske kmečke zveze in Kmečke gospodarske zveze v Celovcu.

Ravnateljstvo

DRUGI SVETOVNI KONGRES KMETIJSKIH NOVINARJEV V FRANCJI

O „ZELENI OBLASTI“

V največjem modernem letovišču na francoski Azurni obali, v kraljestvu mimoz, evkaliptusov, vrtnic, limonovcev, v prestolnici kongresov (na leto jih je več deset), v Cannesu (izg. Kanu), je bil začetek meseca julija drugi svetovni kongres kmetijskih novinarjev.

Ta pomemben kongres je organiziralo Mednarodno združenje kmetijskih novinarjev, ki je bilo ustanovljeno pred 15 leti in katerega sedež je v Parizu. Vključuje društva kmetijskih novinarjev iz 22 držav. Največ zaslug za dobro organizacijo kongresa in njegovo uspešno delo pa ima gostoljuben gostitelj — francosko združenje kmetijskih novinarjev.

Kongres v Cannesu in Parizu je bil pod visokim pokroviteljstvom predsednika francoske republike Georges-a Pompidoua, ki se mu je pridružilo pet ministrov francoske vlade: minister za zunanje zadeve, minister za plan in prostorsko ureditev, minister za varstvo narave, minister za kmetijstvo in državni tajnik.

404 DELEGATI IZ 42 DRŽAV
S PETIH CELIN

42 zastav je tri dni vihralo pred veliko palačo festivalov in kongresov, ki je v središču Cannes-a, na dolgem, polkrožnem pulvarju palm, zraven modrega Sredozemskega morja. To so bile zasta-

ve 42 držav s petih celin, ki so se udeležile Drugega svetovnega kongresa kmetijskih novinarjev.

Najštevilnejša je bila razumljivo, francoska delegacija, ki je štela 136 ljudi, potem delegacija ZDA s 56 udeleženci, iz Zahodne Nemčije jih je prišlo 32, iz Italije 22, Kolumbijo je predstavljalo 20 delegatov, Japonsko pa 15. Britanci so poslali na kongres 9 svojih kmetijskih novinarjev, Spanci 8, Kanadčani 7, Avstrijci, Danci in Irski po 6, Poljaki 5. 4 člani so imele delegacije Belgije, Finske, Holandije in Švedske, po 3 Izrael, Portugalska, Vzhodna Nemčija in Romunija, po dva delegata sta prišla iz Madžarske, Indije, Irana, Nove Zelandije, Kambodže, Južne Afrike in SZ. Samo en delegat pa je predstavljala naslednje države: Avstralijo, Brazilijo, Bolgarijo, Grčijo, Paragvaj, Peru, Češkoslovaško, Čad, Tunis in Jugoslavijo.

Tako lahko poudarimo, da je bil ta svetovni kongres največji po številu novinarjev, ki so se ga udeležili, kar jih je bilo doslej.

ZAKAJ „ZELENA OBLAST“

Medtem ko je prvi svetovni kongres kmetijskih novinarjev, ki je bil v okviru svetovne razstave Expo v Montrealu 1967. leta, obravnaval temo Vloga novinarjev v borbi proti lakoti po svetu, je ta, drugi, posvetil največ pozornosti tako imenovani „zelene oblasti“, to je mestu, ki ga zavzema poklic kmetijca med drugimi poklici, upoštevajući kmetijskega poklica, vloži kmetijcev v političnih odločitvah in ugotavljanju njihove moči v dogovarjanju z drugimi gospodarskimi strokami.

Cilj te teme na kongresu je bil, da se zberejo podatki, s pomočjo katerih se bo ocenila moč „zelene oblasti“ v večini držav sveta, kajti ta „oblast“ je različna v vsaki državi in je odvisna od mnogih dejavnikov: geografskih, zgodovinskih, ekonomskih, filozofskih. Hkrati pa se je želelo ugotoviti tudi, da je položaj kmetijskih novinarjev in kakšno vlogo sploh igra kmetijski tisk.

COENTA: NOBENA VLADA NI REŠILA
KMETIJSKEGA VPRAŠANJA

Francoski minister za kmetijstvo Michael Coenta je pred delegate kongresa razgrnil nekaj vprašanj o kmetijskem problemu.

Niti ena vlada, kljub vsem prizadevanjem, ni mogla rešiti kmetijskega vprašanja. Za to je več razlogov: prvič zato, ker se kmetijstvo pokorava določnemu številu „železnih zakonov“, odvisno je od moči naravnih sil, od razdrobljenosti kmetijskih površin itd. Ugotovil je, da so vsi politiki grešili, ko so hoteli nagrajevati kmetijski proizvod namesto človeka. Vse to razlaga in dokazuje, da bo kmetijstvo vedno obdržalo svoj pol javni značaj in da bo vedno imelo proračunska preli-vanja v svojo korist.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Prinašamo članek, ki je izšel v mariborskem dnevniku VEČER in čigar avtor je dr. Jurij Zalokar:

OZRAČJE PREDSDOKOV, KI MANJŠINI NI NAKLONJENO — TEORIJA O „NEMŠKEM IN ITALIJANSKEM PROSTORU“ — O „NARAVNIH MEJAH“ — KOLONIZACIJA, KI NAS SPOMINJA NA RODEZIJO

Past in zakonitosti potujčevanja

V Italiji in še bolj v Avstriji je uspelo posebno v bolj obmejnih predelih med tamkajšnjim neslovenskim prebivalstvom ustvariti posebno ozračje, ki nam ni naklonjeno. V bistvu tega ozračja je preplet najrazličnejših predsodkov, s katerimi gledajo na našega človeka in z njim ustrezno tudi ravnaajo. Gre za posem očitno narodno zatiranje. Zavestnih zatiralcev niti ni tako zelo veliko; toda opisani predsodki in ozračje narekujejo podobno ravnanje še vsem tistim, ki bi ga ob trezni presoji nikoli ne zagrešili.

Slovenstvu nasprotni tokovi so tako močno prekvasil zavest mnogih, da se predsodki in temu ustrezno ravnanje vzdržujejo vsem nasprotnim dejstvom in dokazom navkljub. Ravno zaradi tega moramo razumeti, zakaj naše dokazovanje o zmotnosti predsodkov pri tujcih ne uspe. Tujci pač živijo v svojem »etničnem stereotipu«, ki jih dela slepe za očitna dejstva. Žrtev predsodkov so celo ugledni, razumni, sicer neoporečni ljudje.

NEMOGOČ DIALOG

Poznam npr. mladega nemško govorečega zdravnika v Celovcu, ki ima med predniki celo Slovence, pa ne ve, da Slovenci sploh še bivajo na Koroškem; slišal je nekaj le o nekakih vindišarjih. Tudi zato je dialog izredno težek, če že ne posem nemogoč; tudi zato je med tujci težko najti zaveznike. V takih okoliščinah je besedičenje o sožitju in strpnosti samo eden od načinov, kako slo-

vensko narodno zavest še bolj potlačiti in uspavati.

Opisanemu ozračju se podredita tako tujec kot Slovenec; tujcu je npr. že sam slovenski napis nezasišano izzivanje, slovenskemu gostilničarju, mizarju ali čevljarju pa se zdi, da bi bila skrajna predrznost, če bi zapisal gostilna, mizar, čevljar. To je tista norma, tisto poprečje, ki si ga želi koroški deželni glavar Sima in katerega naj bi — po njegovem — mi privolili. Vse drugo mu je ekstremizem; tako nezakonite zahteve Heimatdientista na eni strani kot boj naše narodnostne skupnosti za dvojezične napise na drugi strani. Podobnim njegovim zamislim so žal nekateri pri nas nasedli.

RAZNARODOVALNI IZGOVORI

Pri omenjenem ozračju je raznarodovanje ena od najvažnejših in najbolj čislanih vrednot družbe. Sto in sto dozevnih razlogov najde taka družba, da raznarodovanje vzdržuje, utrjuje in podpihuje. Govorijo o nemškem in italijanskem prostoru, o naravnih mejah, o nedeljivi Koroški itd. Stopiti v vrste velikonomštva ali velikoitalijanstva ima torej ceno. Zato k njim pristopajo ljudje, ki so sami izrojeni, pa tako najdejo zastavo, ki jim da ugled, varnost, korist ali kaj drugega, ali pa jim celo omogoči, da do dna izživijo svojo sicer nesprejemljivo slo. Osebe slabotnega jaza, motene osebnosti, ljudje skritih namenov in nevednih ambicij, koristolovci itd. posta-

nejo jedro, ki navdihuje potem še druge.

Eni od teh postanejo odkriti nasilniki, ki nekaznovano sproščajo svojo slo v nasilju zoper nezaščitenne pripadnike manjšine. Drugi pa so, kot so bili nekoč mnogi kolonialni uradniki, ljudje z manjvrednostnimi občutki, pa jim godi, da zberejo okoli sebe krdele hlapcev, ki se jim prilizuje in jih opeva. Med njimi so posebno glasni še vsi tisti, ki bi z velikonomško ali velikoitalijansko dejavnostjo hoteli zakriti svoje slovensko poreklo: tak je bil nekdanji nemškutar Dobernig, taka sta znana koroška politika s slovenskim priimkom, taki so bili razni dostojanstveniki na škofiji v Celovcu in taki so mnogi prvaki pri Heimatdienstu in med skvadristi v Trstu.

OZRAČJE KOLONIZACIJE

Govorili smo o ozračju, ki določa ravnanje ljudi. Toda to ozračje se nenehno oživlja v oblikovanju družbenih zakonitosti, predvsem pa v usmerjanju ekonomske in demografske politike. Prav klasična je v tem pogledu kolonizacija slovenske Koroške. Vemo npr. za umetno nastajanje nemških mestnih (pozneje tudi vaških) jeder sredi sicer strnjene slovenskega ozemlja. Nemci so v teh središčih zaradi slovenske večine v okolici med seboj še bolj strnjeni in solidarni: spričo tega, da sta oblast in kapital njihova, pa tudi vzvišeni, prevzetni in nasilni. Prav taki torej kot v naselitvenih jedrih belcev v Južni Afriki ali pa v Rodeziji.

Eno od takih jeder je postalo tudi mestoce Velikovec in prav nič čudnega ni, če se je tam nacistična miselnost tako razmahnila, da je še danes vodilna. Seveda tudi s podporo janičarjev. Res pravišnja je označba slovenskih mladincev za to gnezdo: »Nazinest«.

TUJA JEDRA

Tuja jedra so se polagoma širila in postajala središča komunikacij, oblasti in gospodarskega življenja. Narodno ozemlje se je tako razkosalo (oz. se še vedno kosa) na razdrobljene predele. Tako se je uporabnost domačega jezika izredno zmanjšala. Če pa domači jezik izgubi vlogo javnega občevelnega sredstva, je nujno, da zamira in zamre, s tem pa zamre tudi narodnost. Razkroj narodnosti torej ni njena »slabost«, ampak je plod takih usiljivih skrajno neugodnih razmer.

Za obstoj narodnosti je torej nujno, da se jezik obdrži v občilih, v prometu, na delovnem mestu, v uradih, na šolah itd. Vse to pa je bilo našim ljudem z načrtno raznarodovalno politiko popolnoma ali skoraj popolnoma oduzeto. Če spoznamo to pomembnost jezika, ki je hkrati simbol narodne pripadnosti, bomo lahko razumeli, zakaj italijanske in avstrijske oblasti ne dovoljujejo dvojezičnih napisov (razen v odročnih obmejnih vaseh Krasa), zatirajo slovensko šolstvo, izigravajo uporabo jezika v uradih (sodna razprava s pomočjo tolmača je npr. še enkrat daljša in zato še enkrat dražja, pa tudi manj uspešna!) in dopuščajo, da industrialci z zastraševanjem izrivajo naš jezik iz podjetij. To, mimogrede rečeno, tujih sindikatov prav nič ne boli.

Nam niso v napoto niti „vroče hlačke“, Sovjetom pa niso prav niti dolge hlače

Ponekod na Zahodu se najdejo puritanci, rekli bi raje lažni puritanci, ki prepovedujejo dekletom-nameščenkam, da bi prihajale na delo v tako imenovanih „vročih hlačkah“. V Sovjetski zvezi pa so glede tega še veliko bolj puritansko nastrojeni, saj ponekod prepovedujejo ženskam celo to, da bi si nadele normalne, dolge hlače. Da so „vroče hlačke“, podobno kot zelo kratko krilo, ki mu pravimo minikrilo, včasih odbijajoče ali vsaj neokusne, je jasno. Dekle z zelo debelimi bedri ali sploh dekle z neprimerno postavijo si prav gotovo ne sme nadeiti niti minikrila niti vročih hlačk. Za takšno dekle je bolje, da se oblači „po starem“, torej da si natakne nekoliko daljše krilo. Če pa ima dekle lepe noge, bodo njene „vroče hlačke“ motile le bolešno puritanskega človeka ali pa človeka, ki kaže, da ga tak način oblačenja moti. Ko pa je govor o dostojnih dolgih hlačkah, ki si jih nadene primerno razvita ženska, v tem primeru pa ni izgovora za nikogar, ki se temu načinu oblačenja upira, ki se temu postavlja po robu. Da se najdejo takšni ljudje, smo ugotovili pred nedavnim, ko je neka anketa pokazala, da so na Angleškem vodstva 63 odst. anketiranih podjetij prepovedala svojim nameščenkam, da bi prihajale v službo v „vročih hlačkah“, le 22 odst. podjetij pa je izjavilo, da jih „vroče hlačke“ prav nič ne motijo.

To so ugotovili, kot smo že povedali, na Angleškem, ponekod v Sovjetski zvezi pa so odločno zavrnili tudi dolge hlače, ki bi si jih nadele ženske. To se opaža posebno v podeželskih mestih v Sovjetski zvezi, kjer ne le vodstva posameznih tovarn in podjetij, pač pa tudi same oblasti prepovedujejo ženskam, da bi prihajale na delo v hlačkah. Marsikje so delavke, ki so se predstavile na delovnem mestu v hlačkah, enostavno poslali domov in jim zabičali, naj se takoj vrnejo v krilo. Pri tem so jim zagrozili še s tem, da naj nikar ne mislijo, da bodo smeje v tovarno v minikrilo.

Ker je teh primerov veliko, vsekakor preveč, se je celo glasilo mladih sovjetskih

komunistov „Komsomolskaja pravda“ uradno zavzelo za to, da bi morale oblasti v zadevo poseči, kajti te prepovedi nimajo nobene osnove.

Rekli smo že, da ponekod sovjetske oblasti prepovedujejo nošnje hlač. Predvsem na podeželju. V mestih, posebej še v velikih mestih se to ne dogaja. To je popolnoma logično povezano tudi z modo kratkih oziroma minikril. V času, ko so prišla v modo minikrila, so v Moskvi in Leningradu mlada dekleta nosila minikrila, ki sicer niso bila tako kratka, kot jih nosijo dekleta v Parizu, Londonu ali Rimu, ki pa so vendarle bila kratka, toliko kratka, da so zaslužila vzde-

Nekaj o festivalu „Zlata roža v Portorožu“

Ko smo zvedeli, da grozi najstarejšemu jugoslovanskemu festivalu, popevkarski Opertiji, smrt, smo Slovenci dobili nov festival: ZLATA ROŽA PORTOROŽA. Za razliko od drugih ta festival ni predstavljal novih melodij, komponisti ne tekmujejo, tudi nagrade za besedilo ni, kot ni tudi strokovne žirije niti žirije občinstva. Festivalu torej manjka precej festivalskega. In vendar je lahko tudi ta festival „gala“. Poslušati stare pesmi, ki jih ni požrl čas, je prav gotovo prijetno. Uspeh evergreena je prepuščen pevčevi interpretaciji. Zato je tudi nagrada namenjena le izvajalcu. Najboljši interpret dobi do naslednjega festivala v varstvo „Zlato vrtnico“. Nagrajenca pa izberejo z glasovanjem pevci sami.

Na prvem festivalu ZLATA ROŽA je zmaga Lidija Kodrič. Dobila je največ glasov svojih kolegov. Lidija je bila seveda srečna:

— V življenju nisem doslej dobila nobene nagrade, ta je prva.

— Ampak zmagovalne popevke ste že pe-
li?

— To že, ampak nagrade so dobili komponisti ali pisci besedil, ne pa jaz. Ta nagrada pa mi veliko pomeni tudi zato, ker mi je ni prisodila žirija, kjer bi bilo mogoče kupovati glasove. Po desetih letih, kolikor pojem, je to lepa nagrada, čeprav nisem pričakovala, da bom zmagala. Nisem hotela peti te popevke, ker znam druge bolje, toda Dule Hren me je prepričal, da je ta v redu. Pesem pa mi je izbral moj šef Saša Subota. Odslej ga bom še bolj ubogala.

— Ste vi sploh kdaj zadovoljni s pesmijo? Spominjam se, da ste izjavljali, da vam „Neizpeta melodija“ Damjana Tozona sploh ni všeč, potem pa je zmaga na Slovenski popevki?

— Morda sem bila s to izjavo takrat malo krivična do avtorja. V showu naše skupine „One i oni“ pojem tudi nekaj slovenskih pesmi, med njimi tudi Neizpeta melodija. Sedaj mi je všeč.

— Vas je nagrada vznemirila?

— Porazi in uspehi me ne vznemirjajo, v

vek mini. Toda gorje rusnemu dekletu, ki bi se bilo tedaj pojavilo v minikrilo nekje na podeželju ali v kakem manjšem mestecu.

Ista zadeva je na dnevnem redu danes, ko gre za hlače. In ne mislimo na znane „shorts“, torej na kratke hlače, ki jim pravimo tudi „vroče hlačke“, pač pa gre za običajne dolge hlače, ki so prav gotovo zelo praktične in pristajajo sleherni ženski, ki ima temu primerno postavu. Ker je napadov na nošnje dolgih hlač veliko, celo vedno več, so modne hiše skušale najti nekak kompromis. Podeželski predsodek so hotele premagati s kompleti ali kostimi, ki jih sestavljajo jopica in dolge hlače ali krilo. To se pravi, da krojijo te modne hiše komplete iz treh kosov, tako da ženska, ki se nameni nositi hlače, kupi tudi krilo, tako da izmenjuje hlače in krilo, da bi se ljudje počasi navadili tudi na hlače.

desetih letih se na to privadiš. Bila pa sem presenečena, ko sem zvedela, da je ZLATA ROŽA res zlata, mislila sem namreč, da se ji tako le reče. Organizator tudi pravi, da je prava ZLATA ROŽA pevčeva trajna last. Naredili bodo novo ZLATO ROŽO, večjo, in šele ta bo prehodna. Na njej bodo zapisovali imena zmagovalcev. Veseli me, da je prva nagrada ostala v Sloveniji.

Richard Burton bo Trocki

LONDON, 18. — Richard Burton, o katerem se je pred nedavnim veliko govorilo v zvezi s tem, da bo v jugoslovanskem filmu „Sutjeska“ posebil predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita, seveda kot vrhovnega poveljnika jugoslovanske partizanske vojske v pozni pomladi leta 1943, v času bitke na Sutjeski, bo kakor poročajo iz obveščevalnih krogov, uporabil v enem svojih prihodnjih filmov tudi Leona Trockega.

Film o Leonu Trockem bo delal Joseph Losey in ga bodo snemali v glavnem v Rimu ter v Mehiki, kjer je Trocki tudi živel. Kakor je znano, je Leon Trocki, potem ko je moral iz Sovjetske zveze, preživeti svoja zadnja leta v Mehiki, kjer je bil tudi usmrčen. Film nosi delovni naslov „Umor Trokega“.

Zanimivosti

SPET ŠPANEC

Italijanska filmska igralka Lucia Bose, ki se je nekoč zaradi poroke z najslavnejšim bikoborcem vseh časov Domingui-
nom odpovedala filmski karieri, skuša nadoknaditi zamujeno. Odkar se je ločila, je v zadnjih dveh letih posnela že deset filmov. In prav sedaj snema v Milanu film z naslovom „Skrivnost“, ki ga režira Guili-
Questi. Vse pa kaže, da so Lucianina slabost še vedno Španci, kajti že nekaj časa jo povsod spremlja mlad fant, za katerega ne vedo drugega, kot da je Španec in da mu je ime Gerard.

NAJVEČJA VLOGA NAJMANJŠEGA

V Franciji pravkar snemajo film o španskih plemičih, ki kujejo zaroto proti kralju in kraljici. Popularni francoski komik Louis de Funes igra najmanjšega plemiča z največjo vlogo. Da bi bila njegova vloga pritikavega plemiča še bolj prepričljiva, nastopa Louis vedno le v družbi izbranih dvometrašev.

Zanimivo pa je, da v tem filmu prvič nastopa v komični vlogi izrazit francoski dramski igralec Yves Montand.

RES SAMO PREHLAD?

Popularna „tigrice iz Goroa“, italijanska pevka Milva vse bolj redko nastopa javno. Zato pa več svojega časa in talenta posveča gledališkimi in televizijskim musicalom. Za letošnji Cantagiro se je kljub prepovedi zdravnikov odločila, da bo spet obnovila stik s publiko. In prav tu se je pojavila stara nevarnost — oteklina na glasilkah. Čeprav Milva trdi, da gre le za navaden prehlad, ji zdravniki priporočajo popoln počitek. Pred štirimi leti so ji namreč operativno odstranili podobno tvorbo. Še en tak poseg bi prav gotovo uničil njen glas.

ZAHTEVEN POKLIC

Britanski prestolonaslednik princ Charles vsak dan znova spoznava, kako trnova je pot do prestola, ki mu je bil zagotovljen že ob rojstvu. Komaj opravi z eno dolžnostjo, že ga čaka druga. Po prvi in najvažnejši — diplomii na vseučilišču, se je moral kot „princ iz Wallesa“ naučiti welščine, potem opraviti pilotsko šolo in se naučiti še drugih vojaških veščin. Trenutno pa obiskuje tečaj, kjer naj bi zvedel vse o narkomaniji in spolnih boleznih.

Poleg Richarda Burtona bosta v filmu igrala še Alian Delon, ki bo posebil morilca, in Rommy Schneider.

Če se je pri Burtonu v zvezi z njegovo vlogo maršala Tita govorilo, da mu bo kolikor toliko podoben, se o podobnosti Burtona in Trockega zares ne more niti najmanj govoriti.

Veš?

(Ugankarski slovarček)

- Ail** — otok v Prespanskem jezeru,
- Dassin** — (Jules, „Fedra“), francoski filmski režiser in igralec, mož Meline Mercouri,
- Golec** — (Manja) slovenska filmska igralka,
- Ilorin** — pokrajina in mesto v zahodni Nigeriji,
- Lal** — pastir iz Sneguročke,
- Pajk** — (Pavlina), slovenska pesnica,
- rubin** — drag kamen rdeče barve,
- Tagore** — (Rabindranath), velik indijski pesnik, Nobelov nagrajenec za književnost 1915. leta.

JOSIP JURČIČ:

JURIJ KOZJAK

„Ako nisem v štiriindvajsetih urah prost s tvojo močjo, bodem brez tvoje pozneje. Potlej pa bom razobesil tvoje možgane po plotu stiškega vrta,“ je vpil srditi cigan za plemenitašem, da sta ga lahko slišala hlapca, ki sta stala pred durmi na straži.

Peter je ostal čez noč v kloštru. Mar mu je bilo za brata! V svoji črni duši bi bil veliko rajši, da bi brat umrl in skrivnost s seboj nesel pod zemljo. Ali s ciganom? Pravzaprav mu tudi za tega ni bilo nič. Koliko bi bil dal, da bi se bil spravil s sveta! Belil si je glavo, kako bi mu pomagal iz ječe in tako sebi iz neznanke zadrege. Vendar nobenega upanja ni imel; ni videl, da bi se dalo brez tuje pomoči kaj storiti. Tuje pomoči pa se je bal, zakaj že prva in edina, ki jo je rabil, namreč ciganska, mu je presedala ter mu napravila grozno veliko bridkih dni.

ENAJSTO POGlavJE

Gosta megla po polju leži —
no kaj je to, kako je to?

„Tam ni nobene megle znat',
le turški konji tako sopó.“

Narodna pesem

Tako je bilo v kloštru v Stični, ko pride drugo poročilo v deželo, ki je storilo, da so vsi pozabili na Markovo bolezen in na cigana, pod klošтром zaprtega. Slovenske dežele

(Kranjsko, Štajersko in Koroško) si še niso bile dobro opomogle in se okrepile od strašnih ran sovražnih iz prejšnjih let, ko je Turek na novo prihrumel v deželo, krvav bič v nečloveški roki prinesel in se pripravljaj, da bi, od kraja počenši, zopet teptal slovensko strn in podiral selišča mirnemu slovenskemu narodu. Zdaj je zopet treba bilo bran postaviti žugajoči reki, dežela je klicala vsakega junaka na boj. Veljalo je tačas še bolj ko današnji dan: „Pomagaj si sam in pomore ti Bog,“ zakaj tedaj ni bilo redne vojske, ki bi se bila postavila vragu pred oči ter mu mejo zasadila, dokle je bil stopiti. Gorele so grmade po gorah in naznanjevale, da se bliža vrag. Zdaj so šele vrel vkup, vsa dežela je bila velik tabor. Dostikrat pa je bila nesreča, da so se premalo zedinili posamezni brambovci ali da se niso mogli ali utegnili zbrati, ker je bil Turek tu, kakor bi ga bila ponoči zemlja izbruhnila.

Leta 1475 udarijo v najlepšem poletju Turki na južne pokrajine štajerske. Vodil jih je Ahmed paša. Vseh je bilo kakih 12.000 mož, največ konjikov, krdelo tudi janičarjev. Jurij Šenk, glavar koroške dežele, zbere v naglici nekaj pripravljene vojske po vseh treh deželah, da bi toliko časa ustavljal sovražnika na južnem Štajerskem, dokler se ne snide velika vojska vseh dežel slovenskih, katera bi se mogla veliki turški sili iz oči v oči postaviti nasproti.

Peter Kozjak bi bil tudi s svojimi hlapci imel Šenku pomagat, ker je bil eden velikih plemenitašev, ki so imeli zmerom vojne hlapce na nogah in v orožju. Ali že misel na boj in mogočno smrt mu je bila neljuba; slave si ni upal pridobiti, domovino pa ne more tak človek tolikanj ljubiti, da bi meč opasal zanjo, ki ne ljubi svojega bližnjega, ni tistega ne, ki je z njim ene krvi.

Ludovik Kozjak, sorodnik Petrov, prevzame torej namesto njega povelje čez kozjaške in stiške hlapce.

V kloštru so popravljali poškodovano ozidje, znašali živež s pristave in vse pripravljali, da bi se branili Turkom do zime, kajti privreli so le kakor ploha in se umaknili nazaj, ko so naropali dovolj in se do sita nadvigali v krvi krščanski. V tem splošnem vretju ni nihče mislil na zaprtega cigana: hlapci, ki niso odšli z Ludovikom nad Turka, so imeli obilo drugega posla, ne da bi bili varovali hudo delca. Nekega jutra torej tiča ni bilo več v gnezdu. Kako je ušel, tega ni nihče vedel.

Jurij Šenk je bil s svojo malo vojsko — kakih 2000 mož je imel — zalotil sprednje krdelo turške vojske. Misleč, da je to vsa vojska turška, vržejo se Slovenci hrabro na Turka, in preden je tistega dne sonce zašlo za goro, je ležalo okoli dve sto nevernih sovražnikov pobitih na bojiščih; drugi se umaknejo. Veliko je bilo veselje med Šenkovo malo vojsko, kajti menili so, da so tako z lahkim trudom zopet za zdaj odbili vraga in deželo rešili. Še tisto noč pošlje torej Šenk posla, da bi oznanil po deželi veselo poročilo. Drugi dan je hotel Šenk sovražnika čez mejo zagnati.

Veselo poročilo, da so Slovenci Turka premagali, pride tudi v klošter stiški. Opat Udalrik brž napové procesijo k cerkvi Matere božje na Muljavi, vasi, dobro uro oddaljeni od kloštra. Povabi vse ljudstvo in gospodo z gradov, da bi bili deležni pri tej procesiji ter zahvalili Boga, da je odvrnil od dežele veliko nesrečo in zmago podelil kristjanskemu pravičnemu orožju.

Medtem ko so se pripravljali za procesijo, se je zgodila slovenski vojski velika nesreča. Ahmed paša, turški povelj-

POSLEDNJI IZHOD

„Kakšne vrste ljudi so to, ki iščejo ljubezen in prijateljstvo s pomočjo oglasov?“ je otožno vprašala Katinka in pogledala izza časopisa.

Štefan ji ni odgovoril. Sicer je bilo pa videti, da Katinka odgovora sploh pričakovala ni. „Temperamentna plavalaska išče prijatelja, ki bi ji pomagal“, je brala Katinka. „Denar ni važen.“ Kaj neki potem hoče? Ali pa tale oglas — poslušaj vendar, Štefan! —“

Štefan ničesar ni šlišal. Gledal, bolje z očmi je požiral podobo na mizo naslonjene dekleta. Štefan je ljubil Katinko z vsem ognjem devetnajstletnega srca.

„Tudi jaz bi rada napisala takšno ljubezensko pismo, Štefan,“ je dalje kramljala Katinka. „Radovedna sem, koliko odgovorov bi dobila.“

„Ne, tega ne boš storila, Katinka. Ne dovolim ti!“

Katinka ga je pogledala. Tisoč vražičkov se je režalo iz njenih oči. Počasi se je obrnila in sedla za mizo. „In zakaj, zakaj mi to prepoveduješ?“ je vprašala z zvonkim, porogljivim glasom, ki se ga je Štefan v isti meri bal, kakor ga je oboževal.

Dobro je vedel, da bi ji moral zašepetati: „Ljubim te!“ in jo poljubiti. Prav tako je bil pa tudi prepričan, da bi ga v tem primeru z istim porogljivim glasom vprašala: „In zakaj, zakaj me ljubiš?“

Na to drugo vprašanje ji seveda ne bi mo-

Lepo je, da se govori navdušeno za dom in poje; še lepše pa se meni zdi, če zanj gre vsak na delo svoje!
(Jos. Stritar, „Drobiž“)

gel odgovoriti. Zato je Štefan rajši še dalje umiral od ljubezni, kakor da bi ji priznal svoja čustva.

„Življenja željno deklet — ali naj tako napišem? Ali se ti zdi dobro, Štefan? Odpri že vendar usta in mi pomagaj!“

„Napiši rajši: ‚Ljubko, radovedno deklet —‘“

„Ljubko, to zveni preveč vsakdanje. Če bi vsaj rekel ‚očarljivo‘...“

Katinka je položila Štefanu roko okrog vratu. Naposled sta zložila naslednji oglas: „Ljubka mlada dama išče dobrega tovariša.“

„Izvrstno,“ se je veselila Katinka. „Oglas je udaren in vendar bo malo stal. Prosim te, Štefan, odnesi oglas v upravo časopisa. Meni je tako nerodno, če me tisti uradnik pri okencu tako gleda.“

Štefan je ubogal. Ves zamišljen je stopal po cesti in se na tihem jezil, da je spet enkrat zamudil priložnost in ni bil nekoliko bolj

pogumen. Zdajci mu je šinila v glavo odrešilna misel. Vzel je iz žepa Katin oglas in pripisal pod njega nekaj vrstic. Čez nekaj minut je že stopil v upravo lista.

Zdaj je uradnik tudi njemu dolgo prodirljivo buljil v oči.

Ko je Katinka naslednje jutro pričakujoče razgrnila časopis in poiskala svoj oglas, je vsa presenečena brala:

„Ljubka dama išče dobrega tovariša. Značka 100. — P. S. Ne svetujem nikomur, da bi se javil, ker jo ljubim.“

„Sveta nebesa,“ je vzklila Katinka in stekla proti oknu, upajoč, da se bo pri svetlobi tekst spremenil.

„To je vendar blazno!“ je čez čas vzklil-

Adamovo drevo

PRIPOVEDKA ZA ODRASLE

Ljubi Bog je sedel na debelem, belem oblaku in plul proti zemlji, da bi šel k Adamu v vas. Ko ga je bil namreč ustvaril, ga je nalašč nekaj časa pustil samega, da bi se samostojno razvijal in se sam prilagodil rodu, ki ga je Bog zanj določil. Zdaj je bil pa že čas, da ga obiše; ljubi Bog se je veselil, meneč, da bo našel Adama zadovoljnega in srečnega v vrtu, ki je bilo njegovo bivališče.

Adam pa ni bil videti prav nič srečen. Zamišljen je sedel pod nekim velikim drevesom in tako mrko gledal predse, da se je ljubi Bog takoj pokazal in ga zaskrbljeno vprašal:

„Kaj vidim, Adam? Zakaj si tako žalosten? Kaj te teži, da se ne sprehajaš neskrbno po svojem vrtu in ne veseliš življenja? Mar nisi srečen?“

Adam se je zganil, saj je nehote začutil upravičeni očitek v božjem glasu. Osramočen je zajecjal:

„Odpusti mi, Gospod! Seveda sem srečen v tem čudovitem vrtu, še bolj pa zato, ker si prišel k meni, saj ti zdaj vsaj lahko povem, kaj me jezi in mi kvari dobro voljo. Nekaj neznanega je, Gospod, in pravzaprav bi me moralo biti sram, da sem tako malenkosten in siten, toda mogoče mi boš vseeno pomagal. Ali vidiš tista drevesa tam, o Gospod? Ta so, ki me jezé. Že njihova velikost in samovšečnost me žalita, toda še vse hujša je njih klepetavost. Ljubi Bog, ne moreš si misliti, kako so klepetava! Le oglej si jih, in

Kako spoznaš sebičneža?

Sebičneža težko na prvi pogled spoznaš, posebno ker vsakdo skrbno prikriva to hibo značaja ali se je pa še sam prav ne zaveda. Toda moderni dušeslovci so ugotovili način, kako vseeno skoraj nezmotljivo izvemo, kdo je sebičen in kdo nesebičen.

Sebičneževa usta čudovito ljubeznivo govoré, toda njegove noge ne znajo skriti, kar

nila in pritisnila svoje vroče čelo na mrzlo steklo.

Čez nekaj minut je skočila k telefonu in poklicala Štefana:

„Štefan,“ je dejala in njen glas je zvenel toplo in nič več porogljivo kakor prejšnji dan. „Kako lahko bi si bila prihranila denar za oglas! — Ne, jaz ga bom plačala. Hotela sem vendar vedeti — Pridi takoj k meni, da ti dam — Denar seveda — Kdaj boš prišel? — Šele čez deset minut? — Nemogoče! Pridi vsaj že čez pet minut. — Prosim, pohiti — čakam te!“

Čez nekaj minut je po stopnicah penzion, v katerem je stanovala Katinka, v eni sapi pridirjal Štefan in tako burno za seboj zaprl vrata, da je stara dama, ki je nadzorovala učenke, zmajala z glavo in menila, da je bila včasih mladina pač vse drugačna, posebno če je šlo za ljubezen.

slišal boš, kakšen hrup delajo, če se ujame veter v njih okorne liste. Rada ga imajo in pravijo, da je njihov prijatelj, zakaj neumna so in ne vedó, kakšna skrita moč tiči v njem in da jih lahko podre, če hoče.“

In še in še je Adam obtoževal velike, košate breste, rastoče v bližini. Zdeli so se mu posebljen napuh in razbrzdano. Bilo je očitno, da so rasla in živela v veri, da so najlepša drevesa božjega vrta, in niti opazila niso, kako okorna so bila, če se je igral veter z njimi, saj so se majale lahko samo njihov krošnje, ker je bilo njihov deblo tako debelo in trdo.

„In prav nič se ne znajo obvladovati, Gospod. Jezikava so in predrzna, in ne morem se sprijazniti z njimi. Zato sem si v mislih sam narisal drevo; opisal ti ga bom, morda boš tako dober, da mi ga boš podaril.“

Drobno je in ne posebno visoko. Njegovo deblo je prožno in nežno — morda belo; če se bo bližal veter, ga bo oznanjevalo samo z nežnim ječanjem, njegovi majhni, svetlozeleni lističi pa bodo pripevali. Če boš poslal vihar, o, Gospod, in bo hotel zlomiti vsa drevesa, se bo pa moje drevo uklonilo, se upognilo in ne bo ponosno in neumno kakor tiste bresti, ki jih veter tako zlahka podre. Ali si lahko predstavljaš, kakšno drevo mislim, Gospod?“

„Seveda,“ je odvrnil ljubi Bog in je ustvaril brezo.

usta taje. Podzavest poskrbi, da sebičen človek nekoliko pošev hodi, ker misli, da tako svojega bližnjega mimogrede nekoliko prikrajša.

»Zmerom misliš samo nase, samo nase! Če bi bil le slutil, da si tako sebičen, se nikoli ne bi poročil s teboj!«

To spoznanje pride žal po navadi pre-

Bilo je torej na travniku veliko množje ljudstva. Vse je bilo brezskrbno veselo ali pa utopljeno v pobožnosti.

Menihi in gospodje, med njimi Peter Kozjak, so bili že blizu cerkvice.

Kar se zasliši od vzhoda in severa znani grozoviti krik: „Alah, Alah!“ in ko blisk se naglo začuje strašna beseda: „Turki!“ In od vzhoda čez Bojanji vrh so dirjali turški konjiki naravnost po travniku proti množici; od severa, od kloštra, so pa vrele druge čete Turkov. Strah obide ubogo ljudstvo. Kakor jastreb zviška plane med piščeta, da jih nekaj podavi, nekaj razkropi, tako so pridrli Turki nadnje. Zdajci se dviga vpitje do neba; vse beži. Večji del ljudi je pobegnilo v cerkev in na obzidano pokopališče, nekoliko v bližnjo hosto, nekoliko brez namena in brez glave tja, kamor jih je noga nesla. Veliko pa so jih Turki posekali in pojezdili na travniku, tako da stari ljudje pravijo, da je tekla tačas kri po trati kakor v žlebu potok, da so jo turški konji do členkov gazili. Cerkev in pokopališče, s precej visokim zidom obdano, je bilo natlačeno beguncev, ki so tu iskali zavetja.

Menihi, ženske, otroci in starci so šli v cerkev, možje pak so se zbrali za zidom in sklenili, braniti se do zadnjega diha. Tu je pograbil vsak, kar mu je bilo pri rokah, za orožje, bodisi da je iz železa ali iz lesa delano orodje ali surov kolec. Drugi so nabirali kupe kamenja, odkrivali ga od cerkvenega zida in metali na sovražnika, ki se je bil približal in podil počasnejše begune.

Med tistimi, ki so rajši v hosto zbežali kakor za zid cerkveni pod varstvo božje, bil je tudi Peter. Kakor hudobni ljudje, ki nimajo dobre vesti, bil je tudi Peter grozljivo plašljive in boječe duše. Ko mu je udaril krik: „Turki so tu“

na uho, popusti kar menihe in tovariše, pomeša se med ljudi, ki so bežali kar naprej, koder je bilo prazno, in dirja v hosto.

Molitve so donele iz cerkve, da bi mati božja izprosila od Boga srečno brambo in rešitev pred strahovitim sovražnikom. Pred oltarjem so kleče molili menihi, sivolasi možje, glasno so jih spremljala grla vse verne množice v cerkvi.

Okoli in okoli po planjavi so dirjali divji Turki. Eni so vlačili zvezane ujetnike s seboj, eni so se zbirali v čete, da bi navalili na kristjane. Pač pa je moralo bridko zajedati ubogemu ljudstvu v srce, ko je videlo, kako so hiše in poslopja, v katerih so se rodili otroci, zdaj naglo zgorele, zažgane po vragovi roki. Pač je nekatera slovenska pest tesneje v pravičeni jezi stisnila svoje orožje, želé, da bi ji moči bilo maščevati se nad vragom za toliko hudo!

V majhnih krdelih pritiskajo zdaj Turki na tabor. Ali kmetje niso branili le sebe in svojo domovino, branili so tudi svojo vero, svoje žene in otroke. Vedeli so, da jim milosti ni pričakovati, ampak da so sužnji, brž ko se vdajo. Zato so se branili za slabim zidom in s slabim orožjem proti neštevilnemu dobro oboroženemu sovražniku s tako hrabrostjo, kakršne bi morda današnji dan zastoj iskal med nami, njihovimi vnuki.

Nekateri Turek se je zvrnil, ko ga je zadel trd, težek kamen, od zida odkrhnjen; ali tudi marsikateri Slovenec je padel, zadet s puščico s turškega loka. Zmerom bliže in bliže se pomikajo Turki; kamenje, ki se je usipalo nanje kakor toča, ni jih moglo zavreti.

(Dalje prihodnjič)

GUSTAV STRNIŠA:

Na poti

Škrjanec vriska. Sonce žgoče razsiplje žarke čez cvetočo plan, mežika potok in šepetajoče pošilja valčke toplo razigran.

Le starka vrba sključena in siva molče v tišini zre svoj blede lik, ko nad vodo se sklanja, grbo skriva v zelenje svežih vejic in trstik.

Nemirna ribica se je v višino pognala, padla pljuskom nazaj. Popotnik je zapustil domovino, zdaj trudni starček roma v rodni kraj.

pozno. In vendar bi lahko že pri prvem izprehodu ugotovil, ali je deklet, ki nam je všeč, sebično ali nesebično. Pogledajmo jo pod noge! Če postrani hodi ali se pa celo nekajkrat spotakne ob noge bližnjega, je čisto gotovo sebična. Prav tako je neizpodbiten dokaz sebičnosti, če ti kdo čez noge stopi k izložbi, da bi si jo ogledal.

Ta drobni, toda neizpodbitni dokaz smo do danes vse premalo upoštevali. Prav tako se nismo zavedali, da so sebičneži po navadi edinci, zakaj samo edinčki lahko vse življenje tekajo pred materinimi nogami, skačejo sem in tja, ne glede na svojo okolico, ker jih zaslepljene matere zato še hvalijo in občudujejo. Če bi imel edinec brate ali sestre, bi mu grdo razvado že izbili iz glave. Zato so pa otroci iz velikih družin tudi boljši zakonski drugi kakor edinci.

Posebna rdečica. — Lojzek: „Kajne, mamica, če je koga sram, zardi po vsem obrazu.“ — Mati: „Da, dravec moj!“ — Lojzek: „Zakaj pa je strica Janeza sram samo z nosom?“

Slabo primero je izbral. — Učitelj zastavi v šoli učencem vprašanje: „Če je na katedru sedem muh in eno ubijem, koliko jih ostane?“ „Ena,“ odgovori najslabši učenec.

Pri zasliševanju. — Sodnik: „Ali ste res ukradli kolo, ki je bilo naslonjeno na pokopališki zid?“ — Tat: „Ukradel? Ne. Mislim sem, da je lastnik umrl.“

V hotelu. — Gost: „Hej, sluga, kakšen red pa je v tem hotelu? Pred mojimi vrati je en rjav in en črn čevlji!“ — Sluga: „To je pa res čudno! Vi ste že drugi, ki se mu je zgodila taka zamenjava.“

Otroška prostodušnost. — Milica: „Glej, mama, koza ima prav tako obraz kot teta Micka!“ — Mati: „Fej, Milica, tako ne smeš govoriti!“ — Milica: „Ah kaj, saj koza ne razume!“

Tolažba. — Vajenci se pogovarjajo med seboj. „Vsak stan ima svoje težave,“ pravi čevljarji vajenec tovarišu. „Kralje mazilijo, advokate ‚šmirajo‘, nas pa mažejo...“

tedenski program

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 29. 8.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 30. 8.: 13.45 Informacije — Za našo vas. — TOREK, 31. 8.: 13.45 Informacije — Od popevke do popevke. — SREDA, 1. 9.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom. — ČETRTEK, 2. 9.: 13.45 Informacije — Cerkev in svet — Otroci igrajo in pojejo. — PETEK, 3. 9.: 13.45 Informacije — Veseli val. — SOBOTA, 4. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 14.00 Po lovčevih stezah.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, dne 29. avgusta: 14.00 Evrovizija iz Beograda: svetovno prvenstvo v veslanju — 16.00 Oddaja za otroke: Kobold, ki ga imajo za norca — 16.45 Za družino: evropski ribiči — 18.00 Turneja — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Športni pregled — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Zakonska stavka (komedija) — 22.00 Iz moje biblioteke.

PONEDELJEK, dne 30. avgusta: 18.00 Vedeti je aktualno — 18.30 Avstrija v sliki ter aktualnosti iz južnega Tirola — 18.50 Silents please — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vaš nastop, Al Mundi — 21.05 Ponedeljski telešport — 22.00 Svetovno prvenstvo v kolesarskih dirkah — (evrovizija).

TOREK, dne 31. avgusta: 18.00 Rihard Levjesrčji — 18.30 Kulturne aktualnosti — 18.50 Zahodno od Santa Fe — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Svet pripada ženi“ — 21.15 Rdeča soba — 22.50 Svetovno prvenstvo v kolesarskih dirkah (evrovizija).

SREDA, 1. septembra: 11.00 Program za delavce: O Cangaceiro — brezzakonci — 12.30 Ponedeljski telešport — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Gozdni vrelec — 17.15 Mednarodni mladinski magacin — 17.30 Jamme — 18.00 Pri nas ob Renu — 18.30 Avstrija v sliki — 18.50 Ena preveč v Tourlezanne — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vsi so se obrnili v stran.

ČETRTEK, dne 2. septembra: 14.30 Svetovno prvenstvo v kolesarskih dirkah (evrovizija) — 18.00 Rihard Levjesrčji — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Vsakikrat, kadar je vzel pilule — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V prijetni družbi.

PETEK, dne 3. septembra: 11.00 Junakinja — 18.00 Zeleni svet: novosti iz kmetijstva — 18.25 Avstrija v sliki — 18.50 Kurir cesarice — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zlato za Monte vasall — 21.10 Sodobnosti.

SOBOTA, dne 4. septembra: 15.20 Iz dunajske-

ga štadija: praznik športnega časnikarstva — 16.20 Za otroke od 5. leta naprej: ribič in njegova žena — 16.40 Majhna hiša — 17.05 Za družino: Sergeant Preston — 17.30 Boutique — 18.00 Tedenski magacin — 18.25 Kulturne aktualnosti — 18.45 Hitparada — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Želi si nekaj — 21.45 Športni žurnal — 23.05 Protišpionaža (ameriški film).

ZA TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI:
Felix Zadravec, Marrickville, Avstralija
2.— avstr. dolarja. Iskrena hvala!

O „ZELENI OBLASTI“

(Nadaljevanje s 5. strani)

Minister Coenta je v zvezi s temo „zelena oblast“ poudaril, da se je ta v zadnjem stoletju razvijala v treh stopinjah. Sprva je bila „zelena oblast“, zaradi velikega števila kmečkega prebivalstva politična. Z upadanjem števila kmečkega prebivalstva pa je upadla tudi politična moč „zelene oblasti“. Hkrati, z vedno večjim tehničnim napredkom, je naraščala ekonomska „zelena oblast“. Pred kratkim pa se je pojavila bolj filozofska podoba „zelene oblasti“; kmetovalec je čuvaj narave, torej življenja in civilizacije.

Kmetijstvo je velikokrat cilj neosnovanih kritik. Kmetijski novinar mora ne samo informirati ljudi o težavah, ki se pojavljajo v kmetijstvu, ampak tudi prosvetliti kmetovalce, da bi se končno zavedli svoje moči in pomembnosti.

KAJ JE POKAZALA ANKETA O „ZELENI OBLASTI“

Organizatorji kongresa, ki so se zanj pripravljali celi dve leti, so začetek letošnjega leta izvedli anketo med prijavljenimi delegati. Cilj je bil ugotoviti, kakšna je „zelena oblast“ v njihovih državah in kaj mislijo delegati sami o nji. Nekaj povzetkov iz te ankete:

Če izvzamemo nekaj držav (Norveška, Češkoslovaška, Južna Afrika) je povsod v svetu povprečni dohodek v kmetijstvu nižji od povprečnega narodnega dohodka.

Kmetovalci zavzemajo v družbi mesto, ki je zelo spremenljivo glede na čas in kraj.

Na splošno pridelujejo kmetovalci dobrine, ki imajo nizko ceno. Z drugimi besedami: njihov trud je slabo nagrajevan, kar velikokrat prisili ob-

(Nadaljevanje s 4. strani)

Arnejc k svoji sestri, ženi gozdarja Resmana. Prosili smo Šurka, naj bi obvestil župnika, da smo tudi mi pribežali v Rute ter da se nameravamo prihodnje jutro podati čez Medvedjak v Kranj. Šurk je to naznanil dr. Arnejcu, ki nam je nato sporočil, da bi se tudi on rad pridružil naši skupini.

Drugo jutro pa Čvešplar ter Smolej nista hotela iti z nami ter krenila na pot čez Plajberk. Dejal sem, da nas bodo gotovo prišli iskat „Volkswehrovci“ ter vaju pri tem ujeli. To se je tudi dejansko zgodilo; morala sta nazaj v Rute, da bi zasačili tudi nas, kar pa se jim ni posrečilo. Nato so oba premeštili v Špital ob Dravi, odkoder sta pobegnila

in se čez nekaj časa vrnila čez Sele k nam v Železno Kaplo.

Mi smo se poslovili od gostoljubnih Šurkovih ter jim v zahvalo podarili nekaj konzerv. Potem ko se nam je tudi še pridružil župnik Arnejc, smo se ob 8. uri podali na težko pot proti sedlu. Morali smo pridno gaziti sneg, dokler nismo končno ob pol treh dospeli na Javornik. Drugo jutro smo se odpeljali z vlakom v Ljubljano in od tu preko Maribora v Sinčo vas, kjer so nas sprejeli strelci sovražnikovih kanonov. Od Sinče vasi naprej nas je peljal neki tovornjak proti Železni Kapli. Ali sovražna kanonada je postajala vedno hujša, tako da smo kratkoma poskakali iz tovornega avta ter bežali nazaj proti Dobrli vasi; tu nas je avto zopet naložil ter pripeljal v Kaplo, kjer smo se utaborili v Gregorjevem domu. Imeli smo se kar dobro; na razpolago nam je bila lastna kuhinja, kladila pa smo lahko med drugimi tudi teleta.

V Železni Kapli je dobil puškar Smolej teden dni dopusta, da je lahko obiskal svojo mamo v Podljubelju. Ali najbrž je namesto mame v resnici obiskal svojo ljubico. Vsekakor je preteklo 14 dni, toda Smoleja še zmeraj ni bilo nazaj v Železno Kaplo. Šele po treh tednih se je vrnil, toda — ves pobit; dejal je, da je na poti v Podljubelj srečal nekoga znanca, ki pa ga je ovidil „Volkswehrovcem“. Naslednje jutro so ga le-ti pri njegovi materi tako strašno pretepli, da so morali poklicati zdravnika. In ko se je počutil Smolej že dovolj močnega, je neko noč pobegnil preko Sel ter Šajde nazaj v Železno Kaplo.

(Dalje prihodnjič)

Vse iz ene roke

KOTMARA VES
KÖTTMANNSDORF
tel. 0 42 22—79 11 17

■ BETONSKO PODJETJE
■ VELETRGOVINA ZA GRADBENI MATERIAL

WOLFSBERG, tel. 0 43 52—29 91

Lahko si pa ogledate tudi najlepšo razstavo ploščic Avstrije.

Dostavljamo tudi v sobotah.

Informacije dobite v vseh zadevah v Kotmari vesi ali pa v Wolfsbergu.

Pohištvo v veliki izbiri in ob ugodnih pogojih dobavlja in dostavlja

RUTAR — Dobrla vas

POHIŠTVO vsakdo potrebuje! RUTAR ustreže vsaki želji!
A-9141 Eberndorf — Dobrla vas, telefon 0 42 36 — 281.

IN ALLEN EINRICHTUNGSFRAGEN FÜHREND

STADLER MÖBEL EXKLUSIV

KLAGENFURT · THEATERGASSE 4 · TEL. 71 4 31

möbel passage stadler

KLAGENFURT · ST. VEITER STRASSE 4 · TEL. 71 4 31

STADLER MÖBEL VILLACH

VILLACH · TRATTENGASSE 1 · TEL. 24 4 69.

KOSTENLOSE PLANUNG DURCH EIGENE ARCHITEKTEN

ELEKTRIČNE ŠTEDILNIKE

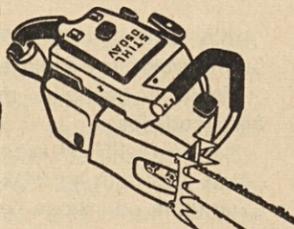
dobite že za **S 1.950.-**
v trgovini

**Adolf in Katarina
KRIVOGRAD**

9143 Šmihel pri Pliberku
Tel. 0 42 35 — 34 1 97

**STIHL
050AV**

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

Gospodarski in poljedelski stroji — traktorji — motorne žage in vsi nadomestni deli — kuhinje — kuhinjski stroji in vse za gospodinjstvo — otroški vozički — televizijski in radioaparati — šivalni stroji — motorna kolesa — mopedi — mladinska kolesa za birmo

najugodnejše pri domačem podjetju

Johan Lomschek

ŠT. LIPŠ — TIHOJA 2

9141 Eberndorf — Dobrla vas

Telefon 0 42 37 — 246

Oglejte si zaloge in kupite ugodno!

HOČETE ZIDATI?

Vedno in vsak čas na razpolago odjemalcem

FERLACHER BETONWERK

J. Pagitz, Ferlach — Borovlje

Tel. 0 42 27 /375

(Dostavljamo tudi ob sobotah!)

Japonska cena, švicarska natančnost, izsedelek: novi Passap pletilni stroj F 200. Predvaja dnevno pri Wollbar pri kapucinski cerkvi v Celovcu.

Vozlanje preprog ni težko! Predvaja dnevno v Wollbar pri kapucinski cerkvi v Celovcu.